

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ННІ/факультет	Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра	міжнародних відносин
Спеціальність	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Форма навчання	денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

Литвинової Ірини Андріївни

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача)

на тему

Медіареєзентація культурної
спадщини України у міжнародному
інформаційному просторі в умовах
війни

(повна назва теми)

за матеріалами

(повна назва бази дослідження)

науковий керівник

д.е.н., доцент

(наук. ступінь, вчене звання)

(підпис)

І. Максимова

(Ініціал, ПРІЗВИЩЕ)

Робота допущена до захисту в ЕК

Протокол засідання кафедри
від «08» червня 2026 р. № 12

Завідувач кафедри

(підпис)

д.е.н., доцент

Наук. ступінь, вчене звання

І. МАКСИМОВА

Ініціал, ПРІЗВИЩЕ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ІННІ/факультет	Навчально-науковий інститут економіки та бізнес-освіти
Кафедра	міжнародних відносин
Спеціальність	291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії
Форма навчання	денна

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач
кафедри

(підпис)

І. МАКСИМОВА

(Ініціал, ПРИЗВИЩЕ)

«23» червня 2026 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ БАКАЛАВРСЬКУ РОБОТУ**

Литвинової Ірини Андріївни

1. Тема роботи **Медіарепрезентація культурної спадщини України у міжнародному інформаційному просторі в умовах війни**

Керівник роботи Максимова Ірина Іванівна, д.е.н., доцент

затверджено наказом закладу вищої освіти від «06» квітня 2026 р. № 233-ст

2. Строк подання здобувачем роботи до «23» червня 2026 р.

3. Зміст кваліфікаційної бакалаврської роботи, об'єкт, предмет та мета дослідження:

Розділ 1. Теоретико-методологічні засади дослідження медіарепрезентації культурної спадщини

Розділ 2. Аналіз тенденцій висвітлення української культури в глобальних медіа (2022-2026 рр.)

Розділ 3. Практичні моделі оптимізації культурної репрезентації України

Об'єкт дослідження: процес медіарепрезентації культурної спадщини країни в контексті глобальних комунікаційних процесів і публічної дипломатії.

Предмет дослідження: стратегії, наративи, регіональні особливості та засоби представлення української культурної спадщини у світовому інформаційному просторі в умовах повномасштабної війни (2022-2026 рр.)

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи: здійснення всебічного аналізу динаміки та регіональних відмінностей у висвітленні української культурної спадщини провідними міжнародними медіа, а також у розробці інноваційних підходів і ефективних інструментів для покращення культурної репрезентації України на світовій арені.

5. Дата видачі завдання «06» квітня 2026 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної бакалаврської роботи	Строк виконання етапів роботи	Відмітка керівника про виконання етапів (дата, підпис)
1	Підготовка розділу 1	24.04.2026 р.	24.04.2026 р.
2	Підготовка розділу 2	11.05.2026 р.	11.05.2026 р.
3	Підготовка розділу 3	01.06.2026 р.	01.06.2026 р.
4	Перевірка кваліфікаційної бакалаврської роботи на наявність ознак академічного плагіату за допомогою програми StrikePlagiarism	до 08.06.2026 р.	08.06.2026 р.
5	Отримання відгуку від наукового керівника	до 19.06.2026 р.	19.06.2026 р.
6	Подання кваліфікаційної роботи на перегляд завідувачу кафедри	до 22.06.2026 р.	22.06.2026 р.
7	Реєстрація завершеної кваліфікаційної роботи	23.06.2026 р.	Реєстраційний № 9 «23» червня 2026 р.
8	Попередній захист кваліфікаційної роботи на кафедрі	23.06.2026 р.	23.06.2026 р.
9	Підготовка до захисту в ЕК	до 24.06.2026 р.	до 24.06.2026 р.

Завдання підготував науковий керівник

(підпис)

І. МАКСИМОВА
(Ініціал, ПРІЗВИЩЕ)

Завдання одержав

(підпис)

І. ЛИТВИНОВА
(Ініціал, ПРІЗВИЩЕ)

АНОТАЦІЯ

Литвинова Ірина Андріївна. Медіарепрезентація культурної спадщини України у міжнародному інформаційному просторі в умовах війни. – Рукопис. Кваліфікаційна бакалаврська робота за спеціальністю 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. Державний університет економіки і технологій. Кривий Ріг, 2026.

76 с., 8 табл., 3 рис., 38 літ. джерел, 6 додатків.

У кваліфікаційній бакалаврській роботі всебічно розглянуто теоретико-методологічні засади медіарепрезентації культурної спадщини як чинника геополітичного впливу, «м'якої сили» та стратегічних комунікацій держави в умовах збройного конфлікту. На основі концепцій медіатизації, фреймінгу та моделей ідентичності проаналізовано динаміку уваги світових ЗМІ й досліджено регіональну специфіку висвітлення теми у країнах євроатлантичного простору та Глобального Півдня.

Особливу увагу приділено обґрунтуванню практичної стратегії «Поза межами вишиванки», спрямованої на просування сучасних культурних патернів та подолання етнографічної самоекзотизації країни на міжнародній арені. Визначено психологічно-медійні, ресурсні та інституційні ризики й розроблено антикризові механізми їх подолання. Сформульовано комплекс рекомендацій для МЗС України та Українського інституту, що включає впровадження адаптивної матриці наративів, дотримання політики «Єдиного голосу» та інтеграцію інноваційних цифрових інструментів захисту інфопростору.

Ключові слова: медіарепрезентація, cultural heritage, міжнародний інформаційний простір, публічна дипломатія, стратегічні комунікації, культурний геноцид, стійкість, Глобальний Південь, деколоніальна оптика, цифрова дипломатія.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАРЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ	10
1.1. Феномен медіареєзентації культурної спадщини в системі міжнародних комунікацій	10
1.2. Культурна дипломатія та стратегічні комунікації в умовах збройного конфлікту	15
1.3. Методологічна база дослідження медіадискурсу	19
Висновки до розділу 1	23
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ВИСВІТЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ГЛОБАЛЬНИХ МЕДІА (2022-2026 рр.)	24
2.1. Характеристика об'єкта та джерельної бази дослідження	24
2.2. Регіональна специфіка медіадискурсу: порівняльний аналіз.....	28
2.3. Медіанаративи «руйнування» та «відродження»: динаміка образів	33
Висновки до розділу 2	37
РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ МОДЕЛІ ОПТИМІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ УКРАЇНИ.....	39
3.1. Стратегія «Поза межами вишиванки»: формування системи сучасних культурних патернів	39
3.2. Рекомендації щодо впровадження ефективних комунікаційних моделей публічної дипломатії.....	45
3.3. Аргументація ефективності та ризику реалізації запропонованих рішень	52
Висновки до розділу 3	57
ВИСНОВКИ.....	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	62
ДОДАТКИ.....	65

ВСТУП

У сучасних умовах глобалізації, відзначених стрімким розвитком цифрових технологій і безпрецедентною інтенсифікацією комунікаційних потоків, міжнаціональна взаємодія значно виходить за межі традиційної дипломатії. Інформаційний простір перетворився на арену гострих зіткнень, де точиться боротьба за визначення сенсів, захист цінностей і утвердження права на існування суверенних ідентичностей. З початком повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України, у лютому 2022 року, ці конфлікти набули екзистенційного характеру. Збройна агресія супроводжується масованими проявами гібридної війни, ключовим елементом якої є цілеспрямоване знищення українських культурних надбань, включно з архітектурними пам'ятками, музейними фондами, архівами та бібліотеками. Такі дії слід розглядати не як звичайні втрати, пов'язані з війною, а як усвідомлений акт культурного геноциду, спрямований на знищення історичної пам'яті та підрив онтологічної безпеки української нації.

У такій ситуації захист культурного суверенітету нації вийшов за межі суто гуманітарної та мистецької проблематики, перетворившись на критично важливе завдання у сфері національної безпеки та міжнародної політики. Вирішальну роль у цьому контексті відіграє здатність держави ефективно популяризувати свою культурну спадщину на глобальній арені через провідні міжнародні медіа-майданчики. Феномен медійної репрезентації культурних цінностей набуває все більшого значення як засіб «м'якої сили», що дозволяє не тільки мобілізувати підтримку світової спільноти у фінансовому та політичному вимірах, але й успішніше боротися з дезінформацією агресора. Завдяки цьому вдається підтверджувати історичну легітимність і цивілізаційну зрілість української державності.

Проте світовий медіапростір має свої особливості, серед яких значна регіональна фрагментованість і поширення явища «медійної втоми». В умовах затяжного конфлікту ефективність стратегій віктимізації, які увиразнювали

гостроту проблем на початкових етапах війни, поступово знижується. Це обумовлює необхідність як теоретичного переосмислення міжнародного медійного дискурсу, так і розробки інноваційних моделей публічної дипломатії. Ці моделі мають інтегрувати концепції культурної стійкості, цифрової трансформації та сучасного мистецтва для забезпечення оптимізації комунікаційних практик.

Міждисциплінарний підхід до аналізу цієї проблематики, що поєднує методології міжнародних відносин, медіааналітики й новітніх інформаційних технологій, зокрема у галузі протидії цифровій дезінформації, забезпечує високу наукову унікальність дослідження. Досягнення у цьому напрямку мають суттєву прикладну цінність та можуть стати міцним фундаментом для розробки стратегій ефективного управління культурним простором та комунікаційною політикою держави.

Об'єктом дослідження є процес медіарепрезентації культурної спадщини країни в контексті глобальних комунікаційних процесів і публічної дипломатії.

Предметом дослідження виступають стратегії, наративи, регіональні особливості та засоби представлення української культурної спадщини у світовому інформаційному просторі в умовах повномасштабної війни (2022–2026 рр.).

Мета дослідження полягає у здійсненні всебічного аналізу динаміки та регіональних відмінностей у висвітленні української культурної спадщини провідними міжнародними медіа, а також у розробці інноваційних підходів і ефективних інструментів для покращення культурної репрезентації України на світовій арені.

Реалізація поставленої мети зумовила необхідність виконання таких ключових завдань:

1. Дослідження теоретико-методологічних засад медіарепрезентації культурної спадщини становить ключовий елемент аналізу ролі «м'якої сили» та стратегічних комунікацій держави в умовах сучасних викликів, зокрема в

контексті збройних конфліктів. У цьому контексті важливо інтегрувати культурну спадщину в інформаційну політику як інструмент зміцнення національної ідентичності та міжнародного іміджу. Такий підхід вимагає розробки чітких методологічних критеріїв і емпіричного підґрунтя для аналізу, що охоплює медійні матеріали та звіти міжнародних організацій, зокрема ЮНЕСКО, за період 2022–2026 років.

2. Визначення критеріїв відбору контенту для аналізу. До таких критеріїв можуть належати ступінь репрезентативності вибраних джерел, їхня географічна різноманітність, рівень впливу медіаресурсів на громадську думку та релевантність обраних тематик щодо української культурної спадщини. Використання звітів ЮНЕСКО та інших авторитетних організацій забезпечить об'єктивність та системність дослідження.

3. Здійснення порівняльного аналізу регіональної специфіки медіадискурсу щодо української культурної спадщини у країнах євроатлантичного простору (США, ЄС) та державах Глобального Півдня.

4. Аналіз динаміки трансформації медійних наративів. Зокрема, важливо відстежити, як акценти змінювалися від концепту «культурного геноциду» до більш позитивної репрезентації цифрової стійкості та інституційної підготовленості України до викликів сучасності. Таке дослідження сприятиме глибшому розумінню еволюції медійної стратегії країни на міжнародній арені.

5. Розробка концепції практичного продукту під назвою «Поза межами вишиванки». Цей проєкт має спрямовуватися на створення сучасних культурних патернів, що поєднуюватимуть традиційні елементи з інноваціями у таких сферах, як сучасне мистецтво, цифрові технології, гастродипломатія тощо. Основною метою цього концепту має стати популяризація України як сучасної, динамічної та інноваційної держави.

6. Практичні рекомендації для органів державної влади щодо застосування новітніх цифрових інструментів, таких як OSINT (відкриті джерела інформації), блокчейн-технології для збереження доказової бази про

злочини проти культурної спадщини, а також VR/AR технології для створення інноваційного цифрового контенту. Це сприятиме ефективному протидію російській дезінформації та мінімізації феномену «медійної втоми», що може негативно позначитися на міжнародній підтримці України.

Методологічна основа дослідження базується на міждисциплінарному підході, що передбачає застосування різноманітних загальнонаукових і спеціалізованих методів. З метою досягнення поставлених завдань використовується комплексний аналіз: контент-аналіз для оцінки частоти та характеру згадувань української культурної спадщини у світових медіа; критичний дискурс-аналіз для виявлення ідеологічних фреймів, прихованих значень і деколоніальних наративів у матеріалах іноземних ЗМІ; метод кейс-стаді для детального дослідження результативності окремих комунікаційних кампаній і ініціатив (зокрема таких як 3D-мапінг або проєкт SUCHO).

Хронологічні рамки дослідження охоплюють період із початку повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року до середини 2026 року. Цей часовий проміжок вирізняється високою інтенсивністю інформаційного протистояння та надає можливість відстежити розвиток міжнародного медіадискурсу, а також становлення нових засобів публічної дипломатії.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ МЕДІАРЕПРЕЗЕНТАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

1.1. Феномен медіареєзентації культурної спадщини в системі міжнародних комунікацій

У сучасному світі, що охоплений глобалізацією та відзначається стрімким розвитком цифрових інновацій, міжнаціональне спілкування є не просто сценою для обміну даними, а ареною запеклої боротьби. Саме в цьому просторі відбуваються процеси формування, зміни та забезпечення безпеки національних самобутностей держав. Згідно з теорією медіатизації, яку висунув датський науковець Стіг Гьярвард, ми бачимо, що сучасні засоби масової інформації стали самостійною соціальною інституцією, чії правила диктують умови функціонування усім іншим життєвим сферам, охоплюючи культуру та політичні процеси. Таким чином, явище, коли культурна спадщина потрапляє у фокус уваги медіа, здобуває значної актуальності, переходячи з розряду суто гуманітарної дисципліни у вагомий важіль геополітичного впливу та інструментарій стратегічних комунікаційних зусиль.

Роль культури як інструменту «м'якої сили» у міжнародних відносинах.

Визначення наукової проблеми, напряду корелює з ідеєю «м'якої сили» (soft power), котру впровадив науковий американський політолог, Джозеф Най. Його концептуалізація пояснює, що «м'яка сила» — це спроможність певної країни отримувати бажані наслідки у сфері міжнародної взаємодії завдяки магнетизму своєї культури, прийнятих політичних цінностей та зовнішньополітичного курсу, уникаючи при цьому застосування військового тиску чи економічних стимулів. У межах цієї теоретичної моделі саме культура є однією з трьох фундаментальних чинників впливу держави на міжнародній арені [2].

Але в умовах збройних та гібридних конфліктів розуміння «м'якої сили» трансформується. Дослідник публічної дипломатії Ніколас Калл зауважує, що культурна дипломатія як частина публічної дипломатії націлена на керування міжнародним оточенням через порозуміння з іноземною аудиторією [4]. У системі міжнародних комунікацій культура діє як загальноприйнята мова, здатна долати політичні та мовні перешкоди. Вона створює глибокий емоційний зв'язок між іноземною аудиторією та державою-транслятором.

Сучасні науковці міжнародних стосунків наголошують, що дієве використання мистецької дипломатії дозволяє державам формувати прихильний образ, здобувати світову підтримку та узаконювати свої політичні наративи на глобальному рівні. В умовах криз, коли традиційна дипломатія може наштовхуватися на інституційні обмеження, саме трансляція культурної самобутності та апеляція до спільної людської спадщини стають працездатним засобом мобілізації світової солідарності та протидії недружній пропаганді.

Для глибокого розуміння механізмів функціонування культурної дипломатії та інформаційної присутності держави у світі необхідно проаналізувати ключові поняття дослідження: медіарепрезентацію, культурну спадщину та національну ідентичність.

Поняття «медіарепрезентація» базується на класичних працях із теорії комунікацій, зокрема на конструктивістському підході Стюарта Голла. За Голлом, репрезентація — це не просто пасивне віддзеркалення реальності у медіа, а процес активного конструювання сенсів через мову, візуальні образи та наративи [5]. Відповідно, медіарепрезентація — це цілеспрямований процес відбору, структурування та подачі інформації засобами масової комунікації.

Цей процес доречно розглядати, спираючись на концепцію фреймінгу, запропоновану Робертом Ентманом. Він підкреслює, що фреймування полягає у виділенні певних граней дійсності та акцентуванні на них у комунікативному матеріалі. Мета такого підходу — сприяти певному розумінню суті проблеми, її детермінант та етичної ваги [6]. Стосовно міжнародного контексту, зображення подій у засобах масової інформації має прямий вплив на

формування уявлень зарубіжної публіки про ту чи іншу державу та визначає їхнє ставлення до неї.

Рис. 1.1. Механізм впливу медіарепрезентації на геополітичні позиції держави

Джерело: розроблено із використанням [6]

«Культурна спадщина» є складним і багатовимірним концептом, який вийшов за межі суто музейної чи архітектурної площини. Відповідно до нормативних документів ЮНЕСКО, культурна спадщина охоплює як матеріальні об'єкти (архітектурні пам'ятки, артефакти, монументальне мистецтво), так і нематеріальні прояви (традиції, фольклор, мову, соціальні практики, ритуали), які передаються від покоління до покоління.

Важливим аспектом розуміння феномену культурної спадщини є її міжнародно-правовий статус, який визначає не лише юридичні механізми захисту, а й параметри її сприйняття у глобальному інформаційному просторі. Як зазначає у своєму ґрунтовному дослідженні українська правознавиця Олена Мельничук, еволюція міжнародних відносин призвела до формування окремої галузі — міжнародного права охорони культурної спадщини. У монографії «Міжнародно-правовий статус всесвітньої культурної і природної спадщини» дослідниця аналізує правову природу концепції всесвітньої спадщини, наголошуючи на її концептуальній відмінності від суто національних надбань. За її висновками, визнання об'єктів частиною всесвітньої спадщини виводить їх за межі виключної національної юрисдикції і робить предметом спільної зацікавленості, надбання та відповідальності всього людства.

У контексті міжнародних комунікацій та медіарепрезентації цей правовий статус відіграє визначальну роль. Набуття культурним об'єктом чи традицією міжнародно-правового визнання (наприклад, внесення до списків ЮНЕСКО) автоматично підвищує його інформаційну цінність для світових медіа. Коли об'єкти культурної спадщини зазнають руйнувань під час збройного конфлікту, як це масово відбувається в Україні, глобальний медіадискурс спирається саме на міжнародно-правовий фундамент, описаний О. Мельничук. Медіа транслюють знищення спадщини не просто як локальну архітектурну чи мистецьку втрату, а як прямий злочин проти загального надбання людства та зухвале порушення норм міжнародного права.

Таблиця 1.1

**Трансформація правового статусу спадщини в медіадискурсі
(за О. Мельничук)**

Статус об'єкта	Юрисдикція	Медійний наратив під час руйнування
Національне надбання	Виключно національна юрисдикція держави.	Локальна втрата (архітектурна чи мистецька).
Всесвітня спадщина (ЮНЕСКО)	Спільна зацікавленість та відповідальність людства.	Злочин проти загального надбання, порушення міжнародного права.

Джерело: розроблено із використанням [8]

Це дозволяє формувати потужні комунікаційні наративи, спрямовані на мобілізацію міжнародних інституцій для захисту української культури та притягнення агресора до відповідальності.

Третім ключовим поняттям виступає «національна ідентичність». Варто окремо зупинитися на баченні цього поняття у цифрову добу, яке пропонує відомий соціолог Мануель Кастельс у своїй роботі «Сила ідентичності» (2004). За Кастельсом, в оточенні глобалізованого інформаційного суспільства ідентичність перетворюється на основне джерело сенсу, що формується через певні культурні ознаки. Науковець вагомо аргументує: попри побоювання

щодо стирання меж, національна тотожність не зникає. Навпаки, за наявності зовнішніх загроз або спроб її нівелювати, вона стає активною, виступаючи як потужний захисний механізм — так звана «ідентичність спротиву» (resistance identity), котру громади створюють, аби боронити свої засади та території від зовнішнього тиску. Тут культурна спадщина слугує першочерговим важелем для розбудови такого спротиву, адже вона втілює історичну пам'ять нації.

Водночас концепція Кастельса пояснює процеси, які ми бачимо у медіапросторі України під час повномасштабної війни. Українська спільнота, захищаючи власну культурну спадщину, спирається саме на цю «ідентичність спротиву», яка завдяки інтенсивній медіапрезентації трансформується у «проектну ідентичність» (project identity). Як підкреслює Кастельс, проектна ідентичність постає тоді, коли суспільні суб'єкти, використовуючи доступні їм культурні матеріали, конструюють нову ідентичність, що переосмислює їхнє місце у світі та націлена на зміну загальносвітової соціальної структури. Таким чином, репрезентація культурного надбання України у медіа перетворюється із простого фіксування руйнувань на важливий інструмент формування образу сучасної, стійкої нації (проектної ідентичності), яка впливається у європейський та світовий контексти як повноправний гравець.

Взаємозв'язок цих трьох понять формує теоретичний фундамент для аналізу культурної дипломатії України в умовах війни. Культурна спадщина виступає матеріальним і духовним ядром національної ідентичності, наочно демонструючи історичну тяглість та європейську приналежність української нації. У свою чергу, медіарепрезентація є тим каналом і набором стратегічних інструментів, за допомогою яких ця ідентичність масштабується, артикулюється та захищається у глобальному інформаційному просторі.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що феномен медіарепрезентації культурної спадщини в системі міжнародних комунікацій полягає у цілеспрямованому конструюванні та поширенні медіаобразів національної культури з метою зміцнення геополітичних позицій держави. Репрезентуючи свою культурну спадщину у провідних світових медіа, держава не просто

інформує про власне мистецтво чи історію, вона транслює свої ціннісні орієнтири, утверджує міжнародну суб'єктність та мобілізує іноземну аудиторію на захист своєї ідентичності у глобальному змаганні наративів.

1.2. Культурна дипломатія та стратегічні комунікації в умовах збройного конфлікту

Сформована національна належність та її матеріальне втілення у вигляді культурної спадщини є фундаментальними засадами існування нації. Проте в умовах глобалізованого світу недостатньо просто володіти цією спадщиною — її необхідно ефективно представляти на міжнародній арені. Як зазначалося у попередньому підрозділі, репрезентація культури потребує дієвих засобів. Такими засобами у сучасній системі міжнародних взаємин виступають культурна дипломатія та стратегічні комунікації. Особливого значення ці механізми набувають в умовах збройного протистояння, коли класична мета культурної дипломатії — розбудова взаєморозуміння та культурного обміну у мирний час — трансформується в життєво необхідну потребу виживання, пошуку союзників та мобілізації міжнародної політичної й військової допомоги.

Опрацювання впливу культури на формування світового образу країни спирається на широку теоретичну основу, центральною у якій є ідея «національного брендингу» (nation branding) та теорія стратегічних наративів.

Британський дослідник Саймон Анхольт, творець концепції змагальної ідентичності, наголошує, що слава (або бренд) держави складається з шести складових: туризму, експорту, політики, інвестицій, людей та культури [10, с. 25]. У часи конфлікту значна частина цих складників (подорожі, вкладення, господарський імпорт) переживають природний обвал чи відчутні стримування. Таким чином, саме культура та населення є тими важелями, здатними зберігати прихильний образ держави. Анхольт акцентує, що

культурний доробок додає бренду країни минулої глибини й справжності, без яких будь-які комунікаційні заходи видавалися б неприродними.

У цьому контексті культурна дипломатія оперує не просто фактами, а комплексними культурними наративами. Згідно з теорією стратегічних наративів, розробленою науковцями Алістером Міскімоном, Беном О'Лафліном та Лаурою Розелл, стратегічний наратив — це комунікативний засіб, за допомогою якого політичні діячі творять спільне розуміння міжнародної політики з метою формування дій інших держав [11, с. 2]. Автори виділяють три види оповідей: системні (про структуру світу), ідентичнісні (ким ми є) та політичні (для чого ми діємо).

Медіарепрезентація культурної спадщини України під час війни є виразним прикладом висловлювання ідентичнісного стратегічного наративу. На відміну від пропаганди, яка вживає інструменти примусового переконання та часто ґрунтується на дезінформації, культурний наратив подає закордонній аудиторії історію цінностей. Передаючи образи збереженої, врятованої чи навіть знищеної спадщини, держава будує розповідь про Україну як про невід'ємну частину європейської цивілізації та народ із глибоким історичним корінням, що дає відсіч імперській дикості.

Таблиця 1.2

Відмінності між пропагандою та культурним стратегічним наративом

Критерій	Ворожа пропаганда	Український культурний наратив
Механізм впливу	Інструменти примусового переконання, дезінформація.	Подання закордонній аудиторії історії цінностей.
Мета в когнітивному просторі	Руйнування сенсів та ідентичності супротивника.	Будова розповіді про приналежність до європейської цивілізації.
Характер дії	Стирання історичної пам'яті (онтологічне знищення).	Утвердження державного суверенітету та історичної правомірності.

В умовах сучасної гібридної війни, яка супроводжує повномасштабну збройну агресію, культура перетворюється з простору співпраці на повноцінне поле бою. Український дослідник комунікацій Георгій Почепцов у своїх працях з теорії інформаційних воєн наголошує, що сучасні конфлікти розгортаються не лише у фізичному, а й у когнітивному та інформаційному просторах [12, с. 14]. Метою агресора в когнітивному просторі є руйнування смислів та ідентичності супротивника.

Зважаючи на це, фізичне знищення архітектурних пам'яток, музеїв, бібліотек та архівів, а також масовані заходи з дезінформації щодо першоджерел культурних надбань, є не випадковою побічною дією бойових дій (*collateral damage*), а продуманою стратегією агресора. Як переконливо доводить британський науковець Роберт Беван у своїй ґрунтовній праці «Знищення пам'яті: архітектура на війні», культурний терор і прицільне руйнування матеріальної спадщини використовуються як засіб стирання історичної пам'яті та онтологічного знищення самобутності народу-жертви [13, с. 8]. Ця стратегія спрямована на послаблення культурної стійкості та культурного суверенітету держави — тобто її невід'ємного права та спроможності самостійно формувати, оберігати і представляти у світі свій культурний код без зовнішнього примусу. У цьому контексті оберіг та медіавиклад культурної спадщини виходять за межі суто мистецтвознавчої сфери і стають повноправними актами утвердження державного суверенітету в цілому.

Для протидії цим загрозам у глобальному медіапросторі держава застосовує інструментарій стратегічних комунікацій (StratCom). Відповідно до визначення Центру передового досвіду НАТО зі стратегічних комунікацій (NATO StratCom COE), це інтегроване використання комунікаційних можливостей та інформаційних інструментів для досягнення цілей національної політики [14].

Стратегічні комунікації в сфері культури в умовах війни мають на меті (на основі джерела [14]):

1. Проактивну дію: формування власного порядку денного в світових медіа через поширення історій про стійкість (resilience) української культури.
2. Реактивну дію (спростування): оперативний фактчекінг та деконструкцію ворожих міфів щодо «штучності» української культури чи історичних претензій агресора на українську спадщину.
3. Синхронізацію «слова і діла» (say-do gap): узгодження офіційних дипломатичних заяв із реальними культурними подіями (наприклад, проведення українських сезонів мистецтва у європейських столицях одночасно із закликами про надання зброї чи статусу кандидата до ЄС).

Як слушно зауважують дослідники гібридних загроз, інформаційна безпека держави сьогодні не може обмежуватися лише кіберзахистом чи блокуванням ворожих медіа. Вона потребує створення потужного асиметричного контенту. У цьому вимірі збережений артефакт або врятована картина, про які написали у *The New York Times* чи *The Guardian*, стають потужною інформаційною зброєю, що руйнує наративи ворога про українську «провінційність» та доводить приналежність України до спільноти демократичних держав, які поважають і захищають культурне розмаїття.

Підсумовуючи викладене, можна стверджувати, що в умовах збройного конфлікту культурна дипломатія та стратегічні комунікації творять єдиний дієвий комплекс. Якщо стратегічні комунікації творять структурну основу, окреслюючи цілі, аудиторії та шляхи впливу, то культурна спадщина насичує цю основу глибокими почуттєвими та ідентичнісними значеннями. Оборона культурного суверенітету у світовому медіапросторі перетворюється на одне з головних завдань державної безпеки, адже саме через вдалу демонстрацію власних культурних оповідей держава не лише спростовує ворожу агітацію, а й легітимізує своє право на світову допомогу, історичну правомірність та післявоєнне відбудування. Для того, щоб з'ясувати, наскільки вправно цей механізм впроваджується на практиці, потрібно використати відповідний методологічний інструментарій для дослідження світових медіа, що буде розглянуто у наступному підпункті.

1.3. Методологічна база дослідження медіадискурсу

Дослідження феномену медіарепрезентації культурної спадщини у глобальному інформаційному просторі потребує застосування комплексного інструментарію, здатного охопити як кількісні параметри інформаційних потоків, так і глибинні смислові структури міжнародних комунікацій. Зважаючи на багатовимірність об'єкта дослідження — стратегій публічної дипломатії та інформаційної боротьби в умовах війни — методологічна база спирається на міждисциплінарний підхід, що синтезує інструменти соціально-комунікаційних наук, політології та культурології.

Основними методами емпіричного аналізу в цьому дослідженні визначено контент-аналіз, критичний дискурс-аналіз та метод кейс-стаді.

Контент-аналіз виступає основним методом для опрацювання великих обсягів медіатекстів. Згідно з класичним визначенням Клауса Кріппендорфа, контент-аналіз — це дослідницька методика для формулювання валідних і відтворюваних висновків на основі текстів щодо обставин їх використання [15, с. 18]. У сучасній комунікації цей спосіб дозволяє перевести якісні властивості тексту в кількісні показники, що робить дослідження репрезентативним та об'єктивним.

У межах даної роботи контент-аналіз використовується для вирішення таких завдань:

1. Вимірювання інтенсивності (частоти) згадувань української культурної спадщини у провідних світових медіа за визначений період (2022–2026 рр.).
2. Виявлення динаміки інформаційної уваги до теми (наприклад, сплески публікацій після цілеспрямованих руйнувань об'єктів культурної інфраструктури або під час проведення масштабних культурно-дипломатичних акцій України за кордоном).
3. Визначення тональності публікацій (позитивна, нейтральна, негативна) та категоризація основних тем.

Як зазначають українські соціологи Н. Костенко та В. Іванов, якісний контент-аналіз передбачає створення системи кодування, де одиницями аналізу виступають не лише окремі слова чи поняття (наприклад, «музей», «ЮНЕСКО», «руйнування»), а й ширші смислові конструкції — теми та судження [16, с. 56]. Це дозволить нам сформувати чітку статистичну картину того, наскільки активно тема української культури присутня в інформаційному просторі цільових регіонів (США, ЄС, Глобальний Південь).

Якщо контент-аналіз відповідає на питання «що?» і «як часто?», то дискурс-аналіз дає відповідь на питання «чому?» і «з якою метою?». Для нашого дослідження найбільш доречним є критичний дискурс-аналіз (КДА), розроблений Норманом Феркло і Теуном ван Дейком. За визначенням Т. ван Дейка, дискурс — це не просто текст, це складна комунікативна подія, нерозривно пов'язана із соціальним контекстом, владою та ідеологією [17, с. 85]. Критичний дискурс-аналіз функціонує виходячи з того, що медіа об'єктивно не відображають реальність, а активно конструюють її через лінгвістичні практики.

Застосування критичного дискурс-аналізу дозволить дослідити, як саме світові медіа фреймують культурну спадщину України. Зокрема, метод допоможе:

1. Проаналізувати лексичні та стилістичні маркери, якими послуговуються іноземні журналісти (наприклад, чи описують вони знищені пам'ятки як маргінальні «пострадянські об'єкти», чи як «втрату для європейської цивілізації»).
2. Виявити приховані ідеологічні наративи. Наприклад, як у медіа Глобального Півдня транслюється російський дискурс, що виправдовує знищення української культури, і як йому протистоїть український наратив деколонізації.
3. Дослідити трансформацію образів (від віктимізації — «культура-жертва» — до репрезентації стійкості — «культура, що чинить опір»).

За Норманом Феркло, медіадискурс є полем гегемонної боротьби, де різні актори намагаються утвердити власне бачення світу [18, с. 55]. У цьому контексті медіадискурс щодо культурної спадщини України виступає полем зіткнення російської інформаційної агресії та українських стратегічних комунікацій.

Для дослідження практичних моделей оптимізації культурної репрезентації застосовується метод кейс-стаді, або аналізу конкретних ситуацій. Американський методолог Роберт Їн визначає кейс-стаді як емпіричне дослідження, яке глибоко вивчає сучасне явище в його реальному контексті, особливо коли межі між явищем і контекстом нечіткі [19, с. 15].

У межах дипломної роботи метод кейс-стаді в деталях проаналізувати конкретні кейси успішних або проблемних інформаційних кампаній та культурних проєктів України за кордоном. Це може бути аналіз комунікаційної стратегії навколо виставок (наприклад, інтерактивна виставка Ukraine WOW), адвокаційних кампаній Українського інституту чи реакції міжнародних організацій (ЮНЕСКО) на конкретні руйнування, наприклад, знищення Спасо-Преображенського собору в Одесі (графічне відображення представлено у додатку А). Кейс-стаді дозволить простежити весь ланцюжок: від зародження інформаційного приводу до реакції іноземної медіааудиторії та формування певного міжнародно-політичного рішення.

Таблиця 1.3

Структура застосування емпіричних методів

Метод дослідження	Одиниці аналізу	Завдання в межах дипломної роботи
Контент-аналіз	Слова, поняття, теми, судження (за Н. Костенко).	Вимірювання інтенсивності згадувань, динаміки та тональності публікацій у США, ЄС, Глобальному Півдні.
Критичний дискурс-аналіз	Лексичні та стилістичні маркери, ідеологічні наративи.	Дослідження фреймування спадщини (наприклад, від віктимізації до стійкості), виявлення російських маніпуляцій.
Кейс-стаді	Конкретні інформаційні кампанії, виставки, реакції інституцій.	Аналіз ланцюжка «від інфоприводу до реакції іноземної аудиторії» на конкретних прикладах.

Вибір саме такої комбінації методів для аналізу глобальних медіа та стратегій публічної дипломатії обґрунтований потребою у методологічній триангуляції. Соціолог Норман Дензін визначає триангуляцію як поєднання різних підходів до вивчення одного феномену, що підвищує достовірність і валідність наукових результатів [20, с. 297].

Глобальний медіапростір є надто складним середовищем, аби оцінювати його за допомогою лише одного інструмента. Контент-аналіз надає емпіричну базу та статистичну надійність дослідження, мінімізуючи ризик суб'єктивності висновків. Дискурс-аналіз забезпечує герменевтичну глибину, дозволяючи розкрити якісні аспекти інформаційної боротьби та стратегічних наративів. Своєю чергою, кейс-стаді надає дослідженню прикладного характеру, даючи змогу на основі теоретичних даних сформулювати дієві рекомендації для МЗС та інституцій культурної дипломатії.

Така багаторівнева методологічна оптика дозволить всебічно проаналізувати регіональну специфіку медіадискурсу та оцінити ефективність інструментів захисту культурного суверенітету України.

Висновки до розділу 1

Дослідження, проведене в першому розділі, дозволяє зробити кілька висновків про те, як медіа представляють культурну спадщину. У сучасному світі, де все більше відбувається глобалізація, культурна спадщина більше не є лише частиною минулого, вона стала активним символом і важливим інструментом «м'якої сили», який допомагає формувати міжнародний імідж країни.

У часи повномасштабного вторгнення роль культурної дипломатії суттєво змінюється. Вона стає важливою частиною стратегічних комунікацій та національної безпеки. Інформаційна боротьба відбувається на когнітивному рівні, де агресор проводить цілеспрямовані атаки на культурний суверенітет України, знищуючи спадщину та поширюючи дезінформаційні наративи. У таких умовах медіа-презентація культурної спадщини виконує роль «ідентичності опору», підтверджуючи українську суб'єктність і залучаючи міжнародну спільноту на підтримку нашої країни.

У наступному розділі для детального дослідження цих процесів будуть використані кількісні (контент-аналіз) та якісні (критичний дискурс-аналіз і кейс-стаді) методи. Це допоможе об'єктивно оцінити зміни в медіанаративах у різних частинах світу (США, ЄС, Глобальний Південь) та прослідкувати, як змінювався образ української культури від стану жертви до демонстрації незламності.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ТЕНДЕНЦІЙ ВИСВІТЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В ГЛОБАЛЬНИХ МЕДІА (2022-2026 рр.)

2.1. Характеристика об'єкта та джерельної бази дослідження

Перехід від теоретичних та методологічних основ до практичного аналізу медіа-репрезентації культурної спадщини України вимагає чіткого визначення емпіричного об'єму дослідження. Це включає обґрунтування вибору вихідного матеріалу та перевірку критеріїв, що використовуються для його включення. Емпіричний розділ цього дослідження передбачає комплексне вивчення того, як культурний ландшафт України відображався, інтерпретувався та формувався в глобальній інформаційній сфері. Цей аналіз зосереджується на ключовому історичному моменті, зокрема на періоді, що позначений значним цивілізаційним розривом. Об'єкт аналізу зосереджений на статтях, репортажах, аналітичних матеріалах, інтерв'ю та візуальних матеріалах, опублікованих відомими міжнародними ЗМІ та представлених в офіційних звітах світових інституцій.

Обґрунтування часових меж дослідження.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період від 24 лютого 2022 року до першої половини 2026 року. Такий вибір часового закладу є глибоко обґрунтованим і відображає динаміку розвитку повномасштабної війни та еволюцію супутніх інформаційних стратегій.

Нижню межу (лютий 2022 року) встановлено як початок повномасштабного вторгнення Російської Федерації на територію України, що спричинило безпрецедентне зростання інтересу світових ЗМІ до української держави. З цього моменту охорона культурної спадщини набула воєнного та оборонного змісту, а міжнародна спільнота вперше в такому масштабі зіткнулася з явищем цілеспрямованого руйнування культури в серці Європи.

Верхню межу дослідження (середина 2026 року) обрано для підсумовування понад чотирирічного періоду безперервної комунікаційної діяльності, виявлення стійких трендів, оцінки ефекту «медійної втоми» західних суспільств та аналізу найновіших цифрових інструментів репрезентації культури, запроваджених упродовж останнього року.

У межах цього часового відрізка доцільно виділити кілька внутрішніх етапів аналізу інформаційних хвиль:

1. Етап кризового шоку та віктимізації (весна–осінь 2022 р.): домінування сюжетів про перші руйнування (Маріупольський драмтеатр, музей Сковороди) та фізичний порятунок артефактів.
2. Етап інституціоналізації та перших стратегій (2023–2024 рр.): поява системних звітів ЮНЕСКО, відкриття масштабних виставок українського авангарду в Європі, запуск системних комунікаційних ліній Українського інституту.
3. Етап довготривалої стійкості та цифровізації (2025 – середина 2026 рр.): зміщення акцентів світових медіа на проекти відновлення, 3D-документування спадщини та протидію дезінформації в умовах затяжного конфлікту.

Географічні та геополітичні межі дослідження.

Географічний обсяг дослідження спеціально не обмежується винятково західними державами, він поділений на три ключові макрорегіони, кожен із яких характеризується власною специфікою сприйняття українського питання: Європейський Союз (ЄС), Сполучені Штати Америки (США) та країни Глобального Півдня.

Причина включення Європейського Союзу полягає у його просторовій та ціннісній близькості. Медіапростір у державах ЄС (зокрема у Франції, Німеччині, Польщі) виявляє особливу чутливість до руйнування українських пам'яток, оскільки їх розглядають як складову загальноєвропейської цивілізаційної спадщини. До того ж саме країни ЄС виступають провідними

платформами для втілення практичних ініціатив української культурної дипломатії.

Сполучені Штати Америки виступають ключовим стратегічним та військово-політичним партнером України, медійний дискурс котрих має глобальне значення. Матеріали в американських виданнях формують інформаційні тренди для світових агентств, тоді як інтерпретація української культури в США часто інтегрується в наративи про захист світової демократії та ліберальних цінностей.

Залучення до дослідження країн Глобального Півдня (зокрема Індії, Бразилії) є науково необхідним кроком. У період 2022–2026 років цей масив став центральним полем дипломатичної та інформаційної протидії. Медіа-простір країн Глобального Півдня тривалий час піддавався (і в певній мірі продовжує піддаватися) впливу радянських та сучасних російських наративів. Дослідження сприйняття української культури в цих державах дозволяє виявити прогалини в національній публічній дипломатії та визначити шляхи протидії антиколоніальному фреймуванню, яке Росія намагається використовувати на свою користь.

Огляд емпіричної та джерельної бази досліджень.

Джерельну базу дослідження сформовано за принципом різногалузевості та репрезентативності. Всю емпірику можна розподілити на три великі блоки:

1. Офіційні моніторингові та аналітичні звіти міжнародних організацій.

Надзвичайно важливими є щомісячні та щорічні доповіді ЮНЕСКО про масштаби руйнувань об'єктів культурної спадщини в Україні, що містять достовірні верифіковані дані [21]. Додатково використовуються аналітичні матеріали Світового банку (The World Bank), звіти моніторингової місії ООН з прав людини та інформаційні ресурси міжнародних неурядових організацій, зокрема PEN International і Blue Shield International. У сукупності ці джерела надають дослідженню об'єктивну фактичну та статистичну основу.

2. Матеріали провідних світових медіа.

Для проведення контент- та дискурс-аналізу було сформовано вибірку публікацій із найбільш авторитетних медіаресурсів визначених регіонів за період 2022–2026 рр. До вибірки увійшли:

- США: «The New York Times», «The Washington Post», «The Wall Street Journal», аналітичні матеріали «CNN».
- Європа: «The Guardian» (Велика Британія), «Le Monde» (Франція), «Frankfurter Allgemeine Zeitung» (Німеччина), «Gazeta Wyborcza» (Польща), а також публікації загальноєвропейського порталу «Politico Europe».
- Глобальний Південь: «The Times of India» (Індія), «Folha de S.Paulo» (Бразилія), «Mail & Guardian» (ПАР). Загальний обсяг емпіричної вибірки медіатекстів, відібраних за ключовими словами (Ukrainian culture, cultural heritage, UNESCO Ukraine тощо), склав понад 350 одиниць.

3. Документи та цифрові платформи інституцій публічної дипломатії України.

Для вивчення зворотного зв'язку та стратегій трансляції культури проаналізовано емпіричні дані офіційних ресурсів Міністерства закордонних справ України, Українського інституту, Міністерства культури та стратегічних комунікацій. Значущими джерелами виявилися матеріали цифрових платформ, зокрема «Ukrainianer», «Ukrainian Institute», а також масштабний державний проєкт «Світ чекає» і електронні платформи для фіксації культурних злочинів РФ («Destroyed Cultural Heritage of Ukraine») [22].

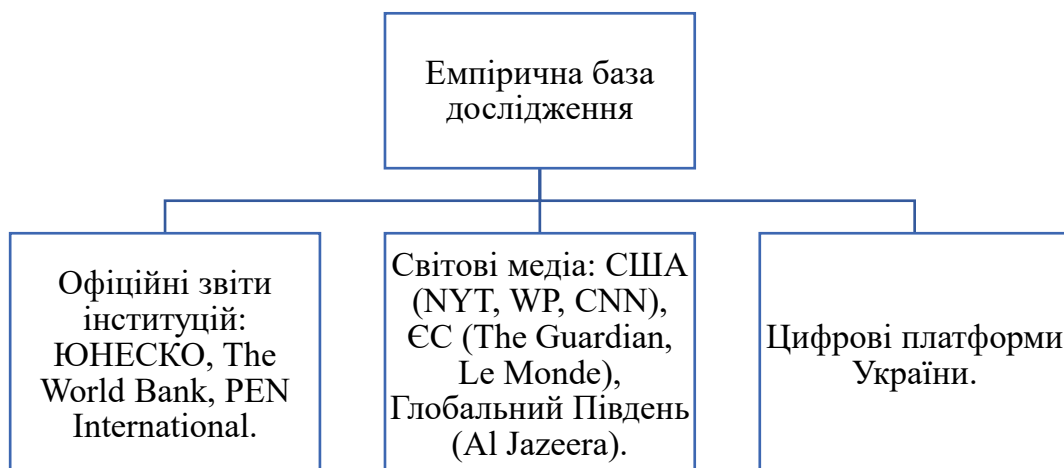

Рис. 2.1. Класифікація джерельної бази дослідження

Таким чином, сформована база джерел разом із чітко окресленими хронологічними (2022–2026 рр.) та географічними (ЄС, США, Глобальний Південь) межами забезпечує міцне фактологічне підґрунтя для проведення неупередженого дослідження. Наявність як суто статистичних джерел (звіти ЮНЕСКО), так і наративних матеріалів (тексти світових медіа) дозволяє втілити принцип методологічної триангуляції, проголошений у першому розділі. Завдяки цьому в наступних підпунктах можливо перейти безпосередньо до порівняльного аналізу регіональних медіадискурсів і виявити основні тенденції висвітлення української культури на світовій арені.

2.2. Регіональна специфіка медіадискурсу: порівняльний аналіз

Глобальний інформаційний простір не є однорідним, він розділений і організований з урахуванням геополітичних, історичних та культурних інтересів різних макрорегіонів. Аналіз публікацій за період 2022–2026 років показує, що висвітлення руйнувань і захисту культурної спадщини України суттєво різниться в залежності від аудиторії. Світові медіа використовують різні фрейми — смислові рамки, які показують, як саме читач повинен сприймати інформацію. Порівняльний аналіз медіадискурсів Європейського Союзу, США та країн Глобального Півдня дозволяє виявити ці основні відмінності.

Особливості представлення України в медіа США та ЄС: захист цивілізації та спільні цінності.

Медіапростори Європейського Союзу та Сполучених Штатів Америки, незважаючи на деякі внутрішні відмінності, створюють спільний західний медіадискурс. Основною рисою цього дискурсу щодо української культурної спадщини є її включення у більшу розповідь про «захист західної цивілізації» від авторитаризму та варварства.

У європейських ЗМІ, таких як The Guardian, Le Monde, Frankfurter Allgemeine Zeitung, домінує емоційний та історичний підхід. Європейські журналісти та аналітики сприймають українську культуру не як щось екзотичне зі Східної Європи, а як важливу частину загальної європейської спадщини. Тому руйнування архітектурних пам'яток у Чернігові, Харкові чи Одесі розглядається не лише як втрата для України, а як удар по європейській пам'яті.

Аналіз європейських публікацій виявляє такі ключові тенденції:

1. Персоналізація трагедії через мистецтво.

Європейські ЗМІ активно розповідають про окремих митців, музикантів та працівників музеїв, які рятують картини під час обстрілів або беруть до рук зброю. Це створює сильний емоційний зв'язок між західними читачами та українцями.

2. Акцент на солідарності та інституційній підтримці.

Велика кількість публікацій в Європейському Союзі присвячена тому, як європейські фонди, музеї (наприклад, Лувр, Прадо) та уряди допомагають евакуювати українські артефакти, надають матеріали для їх зверження та фінансують оцифрування колекцій.

3. Визнання суб'єктності.

На відміну від періоду до 2022 року, коли українське мистецтво на Заході нерідко прирівнювалося до «російського» або «пострадянського», сучасний дискурс дедалі частіше спрямований на деконструкцію імперських міфів. Європейські медіа активно підтримують ініціативи з корекції історичних назв.

У дискурсі американських та провідних британських медіа помітно посилюється стратегічна та політизована спрямованість. Як засвідчують дослідження Інституту вивчення журналістики Reuters при Оксфордському університеті, західний медійний наратив має тенденцію осмислювати події в Україні крізь призму екзистенційного протистояння між демократичними цінностями та автократією [23]. У цьому контексті культурна спадщина

відіграє роль не лише історичного артефакту, а й символу витривалості демократичного суспільства. Американський дискурс структурований навколо ідеї «Давид проти Голіафа», де збереження національної ідентичності — мови, пісень, традицій та культурних інституцій — розглядається як своєрідна форма цивілізаційного спротиву тоталітарній загрозі, спрямованій на її ліквідацію. У цьому контексті захист культурної спадщини в медіа тісно пов'язують із принципами свободи слова, права на самовизначення та забезпечення недоторканності фундаментальних ліберальних цінностей.

Таблиця 2.1

Порівняльна характеристика фреймування в США та ЄС

Регіон	Базовий наратив	Ключові акценти медіа	Сприйняття збереження ідентичності
ЄС	Захист загальноєвропейської спадщини.	Персоналізація трагедії митців, інституційна підтримка фондів (Лувр, Прада).	Символ європейської пам'яті та деконструкція імперських міфів.
США	«Давид проти Голіафа» (Демократія vs Авторитаризм).	Екзистенційне протистояння, захист свободи слова.	Форма цивілізаційного спротиву тоталітарній загрозі.

Специфіка висвітлення теми в країнах Глобального Півдня: виклики для українських наративів.

У країнах Глобального Півдня (держави Латинської Америки, Африки, Азії та Близького Сходу) спостерігається зовсім інша медійна реальність. Аналіз матеріалів провідних видань таких як The Times of India (Індія), Folha de S.Paulo (Бразилія), Al Jazeera (Катар) виявляє значні перешкоди для популяризації українських культурних наративів, що є наслідком глобального геополітичного та світоглядного розколу.

Основним викликом тут виступає скептичне ставлення до західноцентричного дискурсу. Довгий час інформаційний простір цього регіону розглядав війну в Україні переважно крізь призму геополітичного протистояння між Заходом (США/НАТО) і Росією, практично ігноруючи самостійний статус України. Як свідчить глибокий аналіз, представлений у Мюнхенському безпековому звіті, якщо в європейських і американських медіа конфлікт трактують як битву демократії проти авторитаризму, то суспільства Глобального Півдня бачать його через призму власних прагматичних пріоритетів, ідеї багатопольярного світу та прихованих антизахідних настроїв [24]. У результаті руйнування української культурної спадщини часто інтерпретується не як навмисний акт культурного геноциду, а скоріш як побічний наслідок протистояння великих держав.

Спираючись на цей аналіз та контент-моніторинг регіональних медіа, можна виокремити такі фундаментальні бар'єри у висвітленні української культурної проблематики:

1. Фрейм «багатопольярності» та дистанціювання.

Держави Глобального Півдня орієнтуються на створення нового світового порядку, у якому Захід втрачає домінуючу позицію. Внаслідок цього заклики до захисту української культурної спадщини як невід'ємної складової європейських цінностей не знаходять належної підтримки. Засоби масової інформації цих країн зазвичай уникають давати моральну оцінку культурним руйнуванням в Україні, описуючи їх через нейтральні терміни, наприклад, як «втрати інфраструктури під час бойових дій».

2. Сприйняття подвійних стандартів.

Однією з ключових перешкод є сприйняття Заходу як актора з лицемірною позицією. Наприклад, ЗМІ на Близькому Сході та в Африці часто порівнюють масштабну увагу міжнародних інституцій до збереження української культурної спадщини із недостатньою реакцією Заходу на руйнування їхніх історичних об'єктів під час війни в Сирії, Іраку чи в країнах

Африки. Це значно ускладнює сприйняття українського культурного болю як виняткової трагедії глобального масштабу.

3. Домінування російських антиколоніальних маніпуляцій.

Росія ефективно використовує антизахідні настрої, поширюючи через свої медійні платформи в регіоні наратив про нібито боротьбу із західним неокolonіалізмом. У рамках такого викривленого підходу українську культуру представляють як «штучний проєкт», вигаданий Заходом із метою розколу спільного простору.

Можливості для українських наративів: деколоніальна оптика.

Попри існуючі труднощі, в українській публічній дипломатії та міжнародному медіадискурсі окреслився важливий концептуальний зсув, що сприяв адаптації українських наративів для аудиторій Глобального Півдня. Ключовим елементом цього стало впровадження деколоніального підходу.

Українські інституції усвідомили, що досвід боротьби з європейськими імперіями, який мають такі країни, як Індія, Південна Африка чи Бразилія, є не лише історично вагомим, але і глибоко травматичним. У цьому контексті Україна почала позиціонувати себе не просто як «захисника європейських цінностей», а як колишню колонію, яка веде боротьбу за свободу проти однієї з останніх імперій — Російської Федерації. На думку дослідниці Марії Мялкоо, використання цього «постколоніального моменту» дає змогу переосмислити український спротив у термінах, які значно ближчі й зрозуміліші народам, що самі пережили імперський гніт і асиміляцію [25].

Підсумовуючи результати порівняльного аналізу, варто зазначити, що специфіка регіонального медіадискурсу зумовлює необхідність для України застосовувати різноманітні стратегії. У медіапросторі США та ЄС українська культурна спадщина вдало представлена як складова євроатлантичної ідентичності та символ демократичної стійкості. Водночас у державах Глобального Півдня, де домінують прагматизм і певний скепсис стосовно Заходу, ефективнішою є стратегія, яка спирається на деколоніальний підхід. Реформування повідомлень у рамках антиімперського спротиву сприяє

подоланню інформаційної ізоляції та адаптації української культурної трагедії в контекст, зрозумілий цим суспільствам.

2.3. Медіанаративи «руйнування» та «відродження»: динаміка образів

Глобальний медіадискурс щодо української культурної спадщини не залишався незмінним. У період 2022–2026 років він пройшов помітну трансформацію. У перші місяці повномасштабного вторгнення міжнародні ЗМІ переважно констатували факти руйнувань і формували емоційний шок, тоді як із плином часу комунікаційне поле набуло більш складних значень. Дослідження великого масиву медіатекстів дає змогу виділити два провідні наративи — «руйнування» (з наголосом на культурному геноциді) та «відродження» (з наголосом на стійкості та агентності), які не просто по черзі домінували, а вступили в багатшарову діалектичну взаємодію.

Аналіз висвітлення нищення пам'яток як акту культурного геноциду: причинно-наслідковий зв'язок.

Однією з провідних тенденцій у репрезентації війни в західних медіа, зокрема в США та ЄС, стало трактування нападів на українські культурні об'єкти не як «супутньої шкоди» (collateral damage), а як цілеспрямованої політики, спрямованої на стирання національної ідентичності. У медіадискурсі цей феномен отримав усталені позначення «культурний геноцид» (cultural genocide) або «культурне очищення» (cultural cleansing).

ЗМІ сприяли відновленню уваги до оригінальної теорії Рафаеля Лемкіна, автора поняття «геноцид». У своїй фундаментальній праці «Правління осі в окупованій Європі» (1944) Лемкін підкреслював, що геноцид охоплює не лише фізичне знищення народу, а й руйнацію його культурних, мовних і духовних підвалин [26, с. 79]. Хоча поняття «культурний геноцид» не було включене в остаточний текст Конвенції ООН 1948 року, сучасна міжнародна преса та

правозахисні кола почали широко застосовувати його як найбільш адекватну рамку для опису дій Російської Федерації.

Причинно-наслідковий аналіз, викладений у матеріалах таких видань, як The New York Times, The Washington Post, а також у звітах міжнародної організації PEN America, ґрунтується на наступній логіці [27]:

1. Причина (мотив агресора) — заперечення існування окремої української нації, її мови та культури, що відкрито проголошується найвищим політичним керівництвом Російської Федерації.

2. Дія — цілеспрямовані удари по об'єктах, позбавлених військового значення, але які мають потужне символічне значення для України, зокрема, Національний музей Григорія Сковороди на Харківщині, Маріупольський драматичний театр, історичний центр Одеси, а також пограбування Херсонського художнього музею (графічне відображення представлено у додатку Б).

3. Наслідок — спроба викликати культурну амнезію, позбавити майбутні покоління українців історичних коренів і порушити передачу національної ідентичності.

Таким чином, світові медіа перестали описувати зруйновані музеї просто як втрачену архітектуру. Наратив «руйнування» трансформувався у правовий та ціннісний вимір: знищення української спадщини почало висвітлюватися як воєнний злочин та замах на онтологічну безпеку нації (ontological security) — її право на існування у світовому історичному просторі. Це дозволило перевести дискусію з площини мистецтвознавства у площину міжнародного кримінального права та трибуналів.

Трансформація образів: перехід від віктимізації до репрезентації стійкості (resilience).

Попри потужний акцент на наративі культурного геноциду, тривале використання образів руйнування несло ризик викликати у світової аудиторії феномен «медійної втоми» (compassion fatigue) і закріпити за Україною виключно статус жертви. Усвідомивши цей виклик, українська культурна

дипломатія у співпраці з провідними міжнародними медіа у період з 2023 по 2026 роки успішно переформатувала свою комунікаційну стратегію, перейшовши від акценту на віктимізації до демонстрації культурної стійкості (cultural resilience) та активної суб'єктності.

Процес цієї трансформації проходив кілька важливих етапів, кожен із яких супроводжувався власними візуальними та змістовими символами:

1. Етап віктимізації та порятунку (2022 рік).

У цей період світові медіа концентрували увагу на символах української культури, які перебували під загрозою. Серед головних візуальних образів були пам'ятники, захищені мішками з піском, як-от Дюк де Рішельє в Одесі чи монумент Данте у Києві (графічне відображення представлено у додатку В). Також показувались порожні рами на стінах музеїв, мистецькі колекції яких було евакуйовано, зруйновані дахи історичних будівель та емоційний біль музейних працівників. Основний меседж цього етапу звучав так: «Українська культура беззахисна — врятуйте її від руйнування та варварства». Цей етап відіграв критичну роль у швидкому залученні міжнародної матеріальної та експертної підтримки, однак закріплював імідж України як пасивного об'єкта, що потребує зовнішнього порятунку.

2. Етап активного опору (2023-2024 роки).

Медіа змістили акцент на тих, хто є носіями культури, ставши частиною активного процесу її збереження й захисту. У центрі уваги опинилися історії музикантів, які виконують твори в укриттях та метро, письменників і акторів, що приєдналися до лав Збройних Сил України, а також працівників музеїв, які організовують виставки навіть в умовах блекауту. У публікаціях виник новий концепт: «культура як зброя». Міжнародні виставки, наприклад «Ukraine. Out of Blackout», або демонстрації скіфських скарбів у Європі сприймалися не як прохання про допомогу, а як прояв стійкості, сили волі й натхнення для світу. Меседж змінився: «Українська культура жива, вона бореться і є джерелом натхнення».

3. Етап діджиталізації та відродження (2025-2026 роки).

Медіадискурс змістився до тематики майбутнього та новаторства. Центром уваги стали технологічні розробки українців для збереження культурної спадщини. Помітне висвітлення одержала міжнародна ініціатива SUCHO — Save Ukrainian Cultural Heritage Online, яка займається цифровим збереженням українського культурного надбання, а також масштабне 3D-сканування зруйнованих церков для їх можливого віртуального відновлення. Крім того, медіа активно розповідають про архітектурні конкурси на проектування відбудови постраждалих культурних центрів після війни.

У цьому сучасному вимірі українська культура репрезентується світовими медіа вже не як травмована і знекровлена жертва, а як модерна, технологічна та глобально інтегрована екосистема. Вона здатна не лише виживати під ударами імперії, а й генерувати нові сенси, стаючи символом світового відродження.

Таблиця 2.2

Трансформація стратегічних комунікаційних меседжів

Етап	Основний акцент (візуал)	Ключовий меседж у медіа	Сприйняття суб'єктності
2022 р.	Пам'ятники в мішках, порожні рами.	«Українська культура беззахисна — врятуйте її».	Пасивний об'єкт (віктимізація).
2023-2024 рр.	Музиканти в укриттях, виставки за кордоном.	«Українська культура жива, вона бореться».	Активний опір (культура як зброя).
2025-2026 р.	3D-сканування, цифрові ініціативи (SUCHO).	«Українська культура модерна та інтегрована у світ».	Джерело світового відродження.

Висновки до розділу 2

Здійснений комплексний аналіз тенденцій репрезентації української культури у глобальному медійному просторі за період 2022–2026 років виявив суттєву фрагментованість міжнародного інформаційного середовища, що визначає потребу у впровадженні багатовекторних підходів до публічної дипломатії. Дослідження засвідчило, що медійний дискурс у Сполучених Штатах Америки та Європейському Союзі демонструє високий ступінь солідарності, представляючи захист української культурної спадщини як ключовий елемент оборони фундаментальних цінностей євроатлантичного простору. Водночас у контексті країн Глобального Півдня домінують прагматичні підходи та нейтралітет, подолання яких вимагає від українських стратегічних комунікацій застосування деколоніальної оптики, що акцентує увагу на визвольній боротьбі колишньої колонії проти російського імперіалістичного агресора.

Особливу увагу привертає тенденція трансформації базових медіанаративів. На початку повномасштабного вторгнення росії у світовому медійному дискурсі домінувала модель віктимізації, у рамках якої руйнування українських культурних пам'яток трактувалося як прояв «культурного геноциду». Проте з часом спостерігався значний концептуальний зсув. Для запобігання феномену «медійної втоми» у міжнародній аудиторії, починаючи з 2023 року і надалі, акцент поступово перейшов на висвітлення тем культурної стійкості (resilience), модерності та технологічного прогресу. Українська культура більше не постає виключно як жертва агресії, а набуває статусу активного суб'єкта, який здатен чинити спротив, продукувати нові сенси та інтегруватися у глобальні процеси через масштабні цифрові трансформації.

Виявлені зміни у медійному позиціонуванні української культури свідчать про її високу адаптивність та покращення результативності стратегічних комунікацій на міжнародному рівні. Водночас існуючі

регіональні виклики та динаміка оновлення глобального комунікаційного ландшафту підтверджують, що традиційні механізми медійної репрезентації наближаються до межі своєї ефективності. Ці тенденції формують об'єктивну необхідність створення принципово нових, інноваційних і таргетованих моделей української публічної дипломатії, характеристика яких стане головним об'єктом аналізу третього розділу даного дослідження.

РОЗДІЛ 3. ПРАКТИЧНІ МОДЕЛІ ОПТИМІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНОЇ РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ УКРАЇНИ

3.1. Стратегія «Поза межами вишиванки»: формування системи сучасних культурних патернів

Ефективна культурна репрезентація держави у світовому інформаційному полі не може спиратися винятково на використання історичної спадщини. Хоча традиційні символи відіграють ключову роль у підтримці національної пам'яті, в умовах інтенсивної конкуренції на міжнародному медіаринку та за умов гібридних загроз вони мають бути доповнені сучасними, релевантними сенсами. Перехід від чисто етнографічної моделі репрезентації до демонстрації креативного та інноваційного потенціалу нації становить фундамент стратегії «Поза межами вишиванки». Ця стратегія спрямована на подолання самоекзотизації (явища «шароварщини») та на створення образу України як сучасної європейської держави, що не лише зберігає свою історію, але й активно формує спільне глобальне культурне майбутнє.

Визначення нових символів та образів: сучасне мистецтво, цифрова спадщина, кулінарна дипломатія.

Формування сучасного іміджу держави потребує формулювання нових культурних зразків, які могли б знайти відгук у міжнародній публіки. Дослідження визнаних практик публічної дипломатії дозволяє виділити три основні напрями, що продукують такі зразки: сучасне мистецтво, цифрову спадщину та кулінарну дипломатію.

1. Сучасне мистецтво як передавач актуальних значень.

Традиційна українська культура (фольклор, народні ремесла) створює уявлення про націю з міцними історичними підвалинами, проте саме сучасне мистецтво — контемпорарі-арт, авангард, графічний дизайн, кінематографія,

сучасна література — демонструє інтелектуальний потенціал країни для участі в сучасному глобальному дискурсі. Західна аудиторія бажає сприймати Україну не лише як аграрне або історичне суспільство, а й як креативного партнера.

Репрезентація в цьому аспекті має будуватися на подоланні провінційності та на інтеграції українського мистецтва у світовий контекст. Практичним інструментом модернізації іміджу на мікрорівні є систематичне дослідження творчих траєкторій сучасних вітчизняних митців (наприклад, унікального українського майстра гравюри на склі Василя Пілки) із наступним професійним підвищенням їхньої онлайн-видимості. Створення офіційних багатомовних веб-сайтів, формування цифрових архівів їхніх творів та просування в міжнародних соціальних мережах дає змогу збудувати децентралізовану мережу культурних амбасадорів України. Кожен такий художник, володіючи якісним цифровим портфоліо, перетворюється на автономного транслятора української креативності, підтверджуючи для іноземної аудиторії професійність, різноманіття та конкурентоспроможність українського мистецтва на світовому ринку.

2. Цифрова спадщина та технологічний бренд держави.

Як підкреслюється у Стратегії інформаційної безпеки України, створення сучасного іміджу держави та захист її національної ідентичності на глобальній арені неможливі без активного впровадження цифрових інструментів стійкості [28]. У контексті повномасштабної війни Україна продемонструвала виняткову здатність до технологічної адаптації, що сприяло формуванню нового культурного явища — концепції «України як цифрової держави» (digital statehood). Сьогодні цифрова спадщина виходить далеко за межі звичного оцифрування музейних фондів, охоплюючи передове застосування ІТ-рішень як потужного інструменту публічної дипломатії та самовираження на міжнародному рівні.

До нових символів модерного іміджу належать:

- 3D-мапінг та віртуальна реальність (VR). Проєкти зі створення високоточних 3D-моделей зруйнованих пам'яток (наприклад, віртуальні тури розбомбленими музеями чи церквами) викликають значний резонанс за кордоном. Це трансформує образ руйнування в образ технологічного спротиву.
- Крипто-арт та NFT-проєкти. Використання технології блокчейн для збереження культурних артефактів та збору коштів (наприклад, проєкт MetaHistory NFT Museum) позиціонує Україну як державу-інноватора.
- Цифрові екосистеми як елемент культури. Державні додатки (наприклад, «Дія») у світовому медіадискурсі сприймаються не просто як адміністративні сервіси, а як прояв нової політичної та соціальної культури — культури прозорості, ефективності та стійкості (resilience).

3. Кулінарна дипломатія.

Кулінарна дипломатія — це використання кулінарної культури для просування національного бренду. Дослідник публічної дипломатії Пол Роковер у своєму фундаментальному дослідженні для журналу «Place Branding and Public Diplomacy» зазначає, що гастродипломатія здатна «завойовувати серця і розуми через шлунки», створюючи потужний невербальний та емоційний зв'язок з іноземною аудиторією [29, с. 236].

Занесення культури приготування українського борщу до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО стало фундаментальною перемогою (графічне відображення представлено у додатку Г). Проте стратегія «Поза межами вишиванки» вимагає розвитку цього успіху:

- Висока українська кухня. Репрезентація української кухні не лише як ситної домашньої їжі (вареники, сало), а як вишуканої європейської гастрономії. Відкриття сучасних українських ресторанів у європейських столицях, де традиційні інгредієнти подаються у форматі фاین-дайнінгу (fine dining) із застосуванням молекулярних технологій чи сучасних технік ферментації.

- Продовольча безпека, як наратив. Презентація України як надійного глобального гаранта продовольчої безпеки, що асоціюється із «житницею світу», є стратегічно важливим аспектом її міжнародного іміджу. В рамках Стратегії зовнішньополітичної діяльності України такий підхід сприяє переосмисленню сприйняття аграрного сектору, виходячи за межі суто фольклорного уявлення про нього. Це дозволяє органічно поєднати національну культурну спадщину із роллю ключового гравця у глобальних геополітичних процесах [30].

Розробка концепції практичного продукту: системи комунікаційних наративів для іноземної аудиторії.

Для впровадження зазначених культурних патернів пропонується розробка практичного інструменту під назвою «Адаптивна матриця стратегічних культурних наративів» (Adaptive Matrix of Cultural Narratives). Цей інструмент виступає концептуальним фреймворком, який слугує методичним посібником для Міністерства закордонних справ, Українського інституту, дипломатичних представництв та громадських організацій.

Основна мета такого продукту — усунути хаотичність у комунікаціях та забезпечити цілеспрямовану й адаптовану передачу української культури з урахуванням особливостей цільових іноземних аудиторій.

Рис. 3.1. Архітектура комунікаційного продукту

Архітектура комунікаційного продукту складається з трьох рівнів:

Рівень 1. Метанаратив (універсальне послання).

Центральним концептуальним елементом комунікаційної системи доцільно визначити метанаратив, суть якого полягає в утвердженні положення: «Українська культура є джерелом енергії європейського відродження та стійкості». Цей підхід органічно поєднує історичну приналежність України до західної цивілізаційної традиції, вияв незламності перед викликами воєнного часу, а також акцентує увагу на її креативному потенціалі, спрямованому на побудову майбутнього.

Рівень 2. Регіональна кластеризація (адаптація).

Продукт передбачає розподіл комунікаційних патернів за кластерами (залежно від геополітичного регіону):

1. Європейський кластер (країни ЄС).

Наратив — Україна як східний культурний форпост Європи, взаємопроникнення спадщини.

Патерни — спільні мистецькі школи (авангард), спільні європейські архітектурні стилі (бароко, сецесія), класична музика. Гастродипломатія високої кухні.

2. Американський кластер (Канада та США).

Наратив — культура свободи, креативності та демократії.

Патерни — сучасне мистецтво як прояв свободи слова, технологічні стартапи як частина цифрової культури, історії митців, які захищають демократію.

3. Кластер Глобального Півдня (Латинська Америка, Азія, Африка).

Наратив — деколонізація, боротьба за власну ідентичність, продовольча безпека.

Патерни — відродження автентичності після імперського гніту (мова, література), гастродипломатія з акцентом на аграрну спроможність України годувати світ.

Рівень 3. Інструментальна реалізація (канали та формати).

Для впровадження матриці концепція продукту передбачає розробку цифрового хабу (порталу) «Ukraine: Beyond Tradition». Портал слугуватиме B2B (business-to-business) та B2G (business-to-government) платформою для іноземних кураторів, журналістів та дослідників.

Функціонал хабу включатиме:

- Архів Цифрового Мистецтва (Digital Art Archive).

Колекція високоякісних портфоліо сучасних українських художників, доступна для безкоштовного та некомерційного використання. Окрім робіт, архів містить детальні описи творчого шляху митців, перекладені англійською, іспанською та арабською мовами.

- Платформа Фактчекінгу Культури (Cultural Fact-checking Board).

Простір для швидкого спростування російської дезінформації, що стосується походження українських культурних артефактів чи художніх традицій. У роботі платформи беруть участь міжнародні експерти, які забезпечують об'єктивність та достовірність інформації.

- Набір «Гастро-Дипломатія» (Gastro-Diplomacy Kit).

Комплект матеріалів для організації днів української кухні в дипломатичних представництвах за кордоном. Він містить відео з рецептами модернізованих українських страв, макети для брендування заходів та інші корисні матеріали для популяризації національної кулінарної спадщини.

Таблиця 3.1

Інструментальна реалізація цифрового хабу «Ukraine: Beyond Tradition»

Компонент хабу	Цільова аудиторія	Функціонал інструменту
Digital Art Archive	Іноземні куратори, дослідники	Портфоліо художників різними мовами для некомерційного використання.
Cultural Fact-checking	Міжнародні журналісти	Спростування дезінформації РФ щодо походження артефактів за участю експертів.

Компонент хабу	Цільова аудиторія	Функціонал інструменту
Gastro-Diplomacy Kit	Дипломатичні представництва	Відео рецептів, макети для брендування заходів української кухні.

Реалізація стратегії «Поза межами вишиванки» є важливим і необхідним елементом для трансформації публічної дипломатії України. Зміщення акцентів на сучасне мистецтво, технологічні інновації та кулінарну дипломатію відкриває нові можливості для оновлення сприйняття країни в світі, переводячи її образ з традиційно аграрного та історичного в креативний і модерновий. Ретельно розроблений практичний інструмент у форматі Матриці комунікаційних наративів сприяє впровадженню системного підходу до міжнародних комунікацій, що особливо актуально для нинішніх глобальних реалій. Такий інструментарій дасть змогу українським дипломатам і культурним менеджерам не лише оперативно відповідати на інформаційні виклики, пов'язані з війною, але й активно просувати унікальний і сучасний український культурний продукт, формуючи стабільний інтерес світової аудиторії.

3.2. Рекомендації щодо впровадження ефективних комунікаційних моделей публічної дипломатії

Реалізація концептуальних наративів, згаданих у попередньому підпункті, потребує створення дієвого інституційного механізму для їхнього впровадження. У сучасному державному управлінні України основними суб'єктами культурної дипломатії виступають Міністерство закордонних справ (МЗС) та при ньому утворена державна установа «Український інститут» (УІ). Згідно із Законом України «Про дипломатичну службу», МЗС покладено обов'язок забезпечувати захист прав і інтересів України за кордоном, що в умовах гібридної війни неможливо відокремити від гарантування інформаційного й культурного суверенітету [31]. Водночас,

відповідно до офіційної місії та завдань, визначених Міністерством закордонних справ України, саме Український інститут нині виступає провідним інституційним оператором представлення національної культури у світі, налагодження міжнародних культурних зв'язків та формування позитивного іміджу держави [32].

Для оптимізації їхньої роботи пропонується впровадження диференційованих комунікативних моделей, які враховують регіональну специфіку (досліджену в Розділі 2) та новітні цифрові виклики.

Пропозиції для МЗС та Українського інституту щодо роботи з різними регіональними аудиторіями.

Традиційна модель публічної дипломатії, що спирається на універсальне «монологічне» послання (єдина культурна програма для всіх держав), у сучасних умовах глобального інформаційного розділення виявилася неефективною. Британський фахівець Ніколас Калл підкреслює, що сучасна публічна дипломатія повинна ґрунтуватися на принципі «слухання» (listening) та на адаптивному діалозі [33, с. 24]. У зв'язку з цим Міністерству закордонних справ та Українському інституту рекомендується впровадити кластерну модель культурної дипломатії.

1. Євроатлантичний кластер (США, Велика Британія, країни ЄС).

У цьому регіоні рівень обізнаності про українську культуру та симпатії до України є найвищим. Тому комунікаційна модель має перейти від етапу «ознайомлення» до етапу «інституційної інтеграції та співтворення» (co-creation).

- Інституційний твінінг (Twinning).

Міністерство закордонних справ України та Український інститут мають відійти від практики організації одноразових короткострокових заходів, таких як окремі виставки, і спрямувати свої зусилля на розбудову довготривалих партнерських відносин між українськими та західними культурними інституціями. Наприклад, перспективним є встановлення співпраці між Національним художнім музеєм України та Лувром або між

Одеською оперою та міланським театром Ла Скала. Такі ініціативи можуть включати спільні кураторські проекти, обмін персоналом і залучення українських культурних артефактів у постійні колекції західноєвропейських музеїв. Це сприятиме закріпленню української культурної спадщини як невід'ємного елементу західного культурного простору.

- Стимулювання копродукції (Co-production).

Український інститут має розширити можливості програм грантової підтримки для спільного створення культурних продуктів, орієнтованих на міжнародне співробітництво. Надання фінансування європейським режисерам, авторам чи театральним постановникам, які розробляють проекти про Україну у співпраці з українськими митцями, може підвищити довіру та інтерес місцевої аудиторії за кордоном. Формування тих чи інших наративів через локальних лідерів думок дозволить максимізувати вплив таких проектів, забезпечуючи автентичність повідомлень і їх більш ефективне сприйняття.

- Подолання «екзотизації».

Задля адаптації комунікаційної стратегії для європейської та американської аудиторій рекомендується відмовитися від використання елементів фольклорно-шароварного спрямування у презентації країни на офіційному рівні. Натомість варто акцентувати увагу на сучасному урбаністичному мистецтві, інноваціях у галузі інформаційних технологій, креативних індустріях та високій моді, яка інтегрує українські етнічні мотиви у контекст світових трендів сталого розвитку. Такий підхід сприятиме формуванню сучасного й актуального іміджу України, резонуючи з вподобаннями західної аудиторії.

2. Кластер Глобального Півдня (Країни Латинської Америки, Азії, Африки).

Як було доведено у Розділі 2, цей макрорегіон вимагає принципово іншої, асиметричної комунікаційної моделі, побудованої на деколоніальній оптиці.

- Локалізація та «Вікі-дипломатія».

Однією з головних проблем на Глобальному Півдні є мовний та інформаційний бар'єр, який активно використовується російською пропагандою. Міністерство закордонних справ повинно ініціювати широкомасштабний переклад ключових творів української літератури та історичних досліджень на арабську, іспанську, гінді та португальську мови. Важливим завданням також стане державна підтримка «Вікі-дипломатії» — скоординованих зусиль щодо наповнення Вікіпедії об'єктивними статтями про українську культуру та історію мовами країн Глобального Півдня. Це допоможе протидіяти дезінформації та поширювати правдиву інформацію про наслідки російської агресії.

- Дипломатія випусників.

Слід активізувати роботу з тисячами іноземних студентів із країн Африки та Азії, які здобували освіту в Україні, зокрема у медичних та технічних закладах, до повномасштабного вторгнення. Український інститут може започаткувати створення Глобальної мережі випусників, яка об'єднає цих людей і залучить їх як неформальних послів української культури у їхніх рідних країнах. Такий підхід здатен зміцнити культурні зв'язки та сприяти популяризації України на міжнародній арені.

- Деколоніальні мистецькі резиденції.

Варто організовувати спеціальні мистецькі резиденції для журналістів, блогерів та митців із країн Глобального Півдня. Ці заходи можуть проводитися як в Україні, так і на безпечних майданчиках у Європі. Спільна творча робота та можливість особисто побачити наслідки російського культурного імперіалізму забезпечать глибше розуміння ситуації. Завдяки цьому учасники зможуть поділитися отриманим досвідом із власними аудиторіями мовою, близькою й зрозумілою для них.

Таблиця 3.2

Диференційовані комунікативні моделі для МЗС та Українського інституту

Регіон впливу	Практичний інструмент (модель)	Суть інструменту
США, Велика Британія, ЄС	Інституційний твінінг	Довготривалі партнерства між музеями (Національний художній музей України (графічне відображення представлено у додатку Д), Лувр)
США, Велика Британія, ЄС	Копродукція	Грантова підтримка спільних європейсько-українських проєктів
Глобальний Південь	«Вікі-дипломатія»	Наповнення Вікіпедії статтями мовами Півдня (арабська, гінді)
Глобальний Південь	Дипломатія випускників	Залучення іноземних студентів як неформальних амбасадорів.

Використання цифрових інструментів для протидії дезінформації в культурній сфері.

Окрім презентаційної функції, публічна дипломатія відіграє ключову роль у забезпеченні безпеки в умовах збройного конфлікту. Зокрема, Російська Федерація активно використовує культуру як інструмент гібридної війни, здійснюючи масштабні інформаційні кампанії. Ці дії варіюються від привласнення української культурної спадщини шляхом апропріації художників до поширення неправдивих тверджень про нібито продаж Україною музейних експонатів на чорному ринку.

Значущість цифрових технологій в сучасній дипломатії підкреслюють Корнеліу Бйола та Маркус Холмс. Вони зазначають, що процеси цифровізації

докорінно трансформували традиційні підходи до дипломатичної діяльності, змушуючи держави використовувати інструменти аналізу великих даних, алгоритмічного моніторингу та цифрового сторітелінгу як засоби протидії дезінформації [34, с. 18]. У контексті захисту українського культурного простору наголошується на необхідності впровадження інтегрованої дворівневої цифрової моделі, здатної ефективно протистояти інформаційним загрозам.

Рівень 1. OSINT та цифрова криміналістика культурної спадщини.

Для успішної протидії дезінформації МЗС та Міністерство культури та стратегічних комунікацій не можуть спиратися лише на емоційні заяви. Необхідна потужна доказова база.

- Інтеграція OSINT-практик (Open Source Intelligence).

Дана інтеграція може стати потужним інструментом у сфері моніторингу культурних злочинів. Доцільно залучати фахівців у цій галузі для створення спеціалізованих державних інформаційних панелей, де фіксуватимуться всі випадки руйнування пам'яток. На таких дашбордах мають бути представлені супутникові знімки «до» і «після», точні геолокаційні дані, перехоплені радіо-комунікації та результати детального аналізу тіней. Такий доказовий підхід дасть змогу ефективно протидіяти спробам російської пропаганди заперечити ці злочини, посилюючи довіру до інформації серед західних журналістів і міжнародної спільноти.

- Блокчейн-реєстри артефактів.

Запровадження блокчейн-реєстрів артефактів може стати ще одним важливим кроком. Щоб уникнути поширення неправдивих тверджень про нібито «розкрадання» культурних цінностей з боку України, пропонується за підтримки ЮНЕСКО перевести національні музейні реєстри на базу блокчейн-технологій. Це дозволить забезпечити незмінність і абсолютну прозорість інформації про походження кожного артефакту, створюючи ефективний юридичний захист від маніпуляцій Росії на міжнародних арт-ринках.

Рівень 2. Імерсивні технології та пребункінг (Prebunking).

У боротьбі за увагу глобальної аудиторії прості текстові спростування фейків програють емоційно забарвленій пропаганді. Тому цифрова протидія має бути проактивною та технологічною.

- Пребункінг у культурній сфері.

Пребункінг у культурному просторі — це метод «психологічного вакцинування» проти дезінформації. Замість того щоб спростовувати вже поширені фейки, такі як привласнення певного митця іншою країною (наприклад, оголошення українського художника «російським»), Український інститут повинен ініціювати превентивні цифрові кампанії. Використовуючи таргетовану рекламу в соціальних мережах X, Instagram, TikTok, слід завчасно інформувати про українське походження митців, не чекаючи, поки ворог почне маніпуляції в інформаційному полі конкретної країни.

- Використання VR/AR технологій (віртуальна та доповнена реальність).

Застосування VR/AR технологій відкриває нові горизонти для формування емпатії через цифрові інструменти. Пропонується масштабувати створення VR-досвідів для використання на дипломатичних заходах і міжнародних виставках. Замість того щоб лише демонструвати фотографії зруйнованих об'єктів культурної спадщини, що за Римським статутом Міжнародного кримінального суду прирівнюється до воєнних злочинів, варто надати можливість іноземним гостям і політикам за допомогою VR-окулярів віртуально опинитися у розбомбленому Чернігівському драматичному театрі чи спаленому музеї Марії Примаченко (графічне відображення представлено у додатку Е). Завдяки ефекту присутності подібні технології не тільки розвінчують ворожі наративи про «підроблені кадри», а й допомагають створити стійкий імунітет проти пропагандистського впливу.

Реалізація ефективних моделей комунікації в публічній дипломатії вимагає від українських інституцій відходу від застарілих підходів і впровадження більш гнучких, технологічно просунутих стратегій. Під час

роботи з аудиторіями США та ЄС доцільно обирати методи інституційного твінінгу та копродукції, які сприятимуть інтеграції української культури в західний контекст. Водночас для країн Глобального Півдня важливо застосовувати підхід, який базується на деколоніальному баченні, підтримці мереж випускників та адаптованих форматах, таких як локальна «Вікі-дипломатія». Використання сучасних цифрових інструментів — зокрема блокчейн-реєстрів, OSINT-аналітики і VR-технологій — дозволяє трансформувати культурну дипломатію з традиційного засобу «м'якої сили» у потужний захисний механізм. Такий підхід сприяє ефективному збереженню національної спадщини від російської дезінформації у глобальному інформаційному просторі.

3.3. Аргументація ефективності та ризики реалізації запропонованих рішень

Запровадження сучасних комунікаційних моделей і стратегії «Поза межами вишиванки», викладених у попередніх підрозділах, спрямоване на здійснення принципового зрушення у сфері публічної дипломатії України. Зокрема, пропонується перехід від реактивного захисту до проактивного формування глобальних смислів. Ефективність таких підходів ґрунтується на концепції «розумної сили» (smart power), розробленої Джозефом Наєм, що об'єднує традиційні дипломатичні інструменти з можливостями цифрових технологій та стратегічного наративного підходу [36, с. 32].

Однак перехід до модернізованих підходів у міжнародній культурній репрезентації держави, особливо в умовах екзистенційного протистояння, своєю чергою супроводжується низкою об'єктивних викликів. Комплексний аналіз зазначених ризиків і розробка ефективних антикризових механізмів постають як ключові передумови успішної реалізації окреслених стратегічних завдань.

Оцінка можливих ризиків та шляхи їх вирішення.

Системний аналіз середовища дозволяє виокремити три ключові групи ризиків, з якими стикається українська публічна дипломатія: психологічно-медійні, фінансово-ресурсні та інституційні.

1. Психологічний ризик («медійна втома»).

Найбільшою загрозою для сучасних комунікаційних стратегій є явище «медійної втоми» або «втоми від співчуття» (compassion fatigue). Це поняття, на думку дослідниці медіа Сьюзен Меллер, відображає зниження емоційної чутливості глобальної аудиторії до постійного потоку трагічних новин [37, с. 15]. Регулярне висвітлення кадрів зі зруйнованими українськими музеями чи бібліотеками з часом перестає викликати емпатію у міжнародного глядача, а натомість спричиняє бажання уникати негативу через природний механізм психологічного захисту.

Шляхи вирішення:

Для мінімізації цього ризику доцільно інтегрувати принцип конструктивної журналістики (constructive journalism) у структуру офіційних комунікацій. Відповідно, повідомлення про руйнацію культурного об'єкта (негатив) слід доповнювати інформацією про позитивні дії українців, які протидіють цим втратам. Наприклад, новина про знищення історичної пам'ятки може бути подана через оптику зусиль місцевої громади чи волонтерів, спрямованих на порятунок уцілілих артефактів, або розповіді про те, як IT-спеціалісти створили її віртуальну реконструкцію. Таке акцентування на життестійкості (resilience) та інноваційності замість однобічного показу страждань сприятиме збереженню зацікавленості аудиторії, водночас запобігаючи емоційному вигоранню.

2. Ресурсний ризик (фінансові обмеження військової економіки).

Реалізація масштабних культурно-інноваційних проєктів, таких як створення цифрових хабів чи організація VR-виставок, потребує значного обсягу фінансових ресурсів. У контексті повномасштабної війни головним пріоритетом державного бюджету є фінансування оборонного сектору, що,

своєю чергою, визначає резидуальний принцип інвестування у сферу культури.

Шляхи вирішення:

Розв'язання питання нестачі ресурсів вимагає адаптації до моделі асиметричної дипломатії та активного залучення механізмів державно-приватного партнерства (Public-Private Partnership).

- По-перше, Міністерство закордонних справ України спільно з Українським інститутом повинні посилити використання краудфандингових платформ (таких як UNITED24) для залучення широкого кола благодійників, а також активніше співпрацювати з міжнародними донорськими організаціями на зразок ALIPH Foundation. Це дозволить не лише фінансувати фізичну відбудову, але й підтримувати реалізацію цифрових комунікаційних ініціатив.

- По-друге, необхідна систематична інтеграція з провідними світовими технологічними корпораціями. Наприклад, партнерство з такими платформами, як Google Arts & Culture або Microsoft, може стати ефективним інструментом для популяризації українських культурних наративів за кордоном. Завдяки цьому можна буде використовувати їхню технічну інфраструктуру й алгоритми без додаткових витрат національного бюджету.

3. Інституційний ризик (децентралізація та розмиття наративів).

В Україні на цей час функціонує значна кількість суб'єктів, які займаються культурною дипломатією: Міністерство закордонних справ, Український інститут, Міністерство культури та інформаційної політики, громадські організації, незалежні митці тощо. Однак, відсутність належної координації між цими акторами часто спричиняє фрагментацію та суперечливість інформаційних меседжів, що негативно впливає на формування узгодженого й цілісного бренду держави.

Шляхи вирішення:

Запровадження політики «Єдиного голосу» (One Voice Policy) через організацію міжвідомчої комунікаційної ради. При цьому обов'язковим інструментом для формування та поширення культурних меседжів має стати

«Матриця стратегічних культурних наративів», запропонована в підпункті 3.1. Це дозволить забезпечити уніфікованість позицій: дипломати в посольствах, культурні аташе на міжнародних заходах та державні інформаційні платформи працюватимуть у повній синхронізації, транслуючи узгоджені ключові повідомлення.

Таблиця 3.3

Матриця управління ризиками у публічній дипломатії

Група ризику	Суть проблеми	Стратегія вирішення (антикризовий механізм)
Психологічна	«Медійна втома» від негативу	Конструктивна журналістика: показ стійкості та дій з порятунку замість суцільної віктимізації.
Ресурсна	Фінансові обмеження військової економіки	Асиметрична дипломатія: краудфандинг (UNITED24), донори (ALIPH) та партнерство з Google/Microsoft.
Інституційна	Децентралізація та хаотичність наративів	Політика «Єдиного голосу», міжвідомча рада на основі Матриці наративів.

Перспективи використання результатів у професійній діяльності журналістів та дипломатів.

Практична цінність запропонованих моделей виходить за межі теоретичних розробок і створює новий інструментарій для ключових суб'єктів інформаційного фронту — дипломатичного корпусу та працівників медіа.

Впровадження у діяльність дипломатів:

Для фахівців Міністерства закордонних справ України та Українського інституту в рамках дослідження була розроблена регіональна кластеризація, яка включає адаптацію наративів для США, ЄС та країн Глобального Півдня.

Ця модель стала практичним інструментом, що дозволяє відійти від неефективного шаблонного підходу до зовнішньої політики.

Дипломати отримали ґрунтовну основу для використання деколоніальної риторики в Африканському континенті та Латинській Америці, що суттєво підвищує їхні шанси на прорив дипломатичної блокади, створеної Росією в цих регіонах. Окрім цього, впровадження цифрової криміналістики, зокрема застосування технологій OSINT і VR, надає культурним аташе переконливу доказову базу для їхніх виступів на міжнародних форумах, таких як ООН чи ЮНЕСКО. Це дозволяє аргументувати свою позицію, спираючись на норми Римського статуту, і уникати звинувачень у надмірній політизації питань.

Впровадження у діяльність журналістів та медіааналітиків:

Відповідно до Закону України «Про медіа», який спрямований на гармонізацію національного законодавства відповідно до європейських стандартів, роль медіа у захисті національного інформаційного простору набуває принципового значення. За таких умов запропоновані моделі функціонування змінюють методологічні підходи журналістів до висвітлення питань, пов'язаних із культурною спадщиною.

- Нові рамки фреймування.

Журналісти отримують оновлені інструменти для етичного та змістовного висвітлення подій. Замість обмеження локальною кримінальною тематикою (до прикладу, «у місті N згорів музей»), вони мають можливість інтегрувати подібні випадки до загальносвітового контексту культурного геноциду. Такий підхід забезпечує ширше розуміння теми і підвищує її значущість для аудиторії іноземних медіаресурсів.

- Фактчекінг та пребункінг.

Медіааналітики впроваджують нові методи запобігання дезінформації за допомогою технологій пребункінгу. Це дозволяє ефективніше протидіяти інформаційним маніпуляціям, спрямованим, зокрема, на інтерпретативне присвоєння українських культурних артефактів пропагандою ворога.

Усвідомлення механізмів алгоритмічного поширення такої пропаганди сприяє формуванню антикризових журналістських стратегій та розробці контрнаративів, що випереджають деструктивний зміст.

- Оцінка ефективності.

Запропонована матриця слугує корисним інструментом для контент-аналізу, який можуть застосовувати медіаексперти. Вона забезпечує можливість ґрунтовної оцінки не лише кількісних показників, як-от частота згадувань України у зарубіжних медіа, але й якісних аспектів, наприклад, через який патерн — віктимізації, стійкості чи технологічності — здійснюється репрезентація держави.

Підсумовуючи, слід відзначити, що запровадження сучасних підходів у сфері культурної дипломатії супроводжується низкою об'єктивних викликів. Серед основних викликів варто виділити ризик «медійної втоми» у закордонній аудиторії, нестачу ресурсів і відсутність належної координації на інституційному рівні. Однак аналіз засвідчує, що ці труднощі можуть успішно долатися завдяки переходу до конструктивної журналістики, яка акцентує увагу на життестійкості замість зосередження на ролі жертви, використанню механізмів державно-приватного партнерства та впровадженню політики «Єдиного голосу». Такі комунікаційні стратегії стають ефективним практичним інструментом, що дозволяє українським дипломатам і медійникам не лише активно просувати сучасний імідж держави, але й захищати її культурну і інформаційну автономію на міжнародній арені.

Висновки до розділу 3

У третьому розділі дослідження представлено комплекс практичних моделей для оптимізації культурної репрезентації України в умовах глобального протистояння. Показано, що стратегія «Поза межами вишиванки», яка переосмислює акцент з традиційного етнографічного підходу

на популяризацію сучасного мистецтва, технологічних інновацій (зокрема, цифрової спадщини) та гастродипломатії, може суттєво модернізувати державний бренд і представляти Україну як повноправного креативного актора на міжнародній арені.

З'ясовано, що успішна публічна дипломатія вимагає інституалізації адаптивних наративів. Запропонована комунікаційна модель передбачає застосування Міністерством закордонних справ та Українським інститутом диференційованих підходів: від інституційної співпраці в країнах євроатлантичного простору до деколоніального позиціонування та «Вікі-дипломатії» у країнах Глобального Півдня. Крім того, інтеграція цифрових технологій, таких як OSINT-аналітика, блокчейн-реєстри та імерсивний VR-сторітелінг, сприяє трансформації культурної дипломатії у потужний інструмент інформаційної безпеки, здатний як юридично, так і медійно протидіяти російській пропаганді.

Аналіз потенційних ризиків засвідчив, що загрози, як-от «медійна втома» світової аудиторії чи недостатнє фінансування, можна мінімізувати через розвиток конструктивної журналістики, застосування асиметричних стратегій та реалізацію державно-приватного партнерства. Сформовані рекомендації пропонують комплексний прикладний інструментарій, який вже готовий до впровадження в практичну діяльність дипломаційних працівників, експертів зі стратегічних комунікацій та журналістів для підтримки і захисту культурного суверенітету України.

ВИСНОВКИ

Комплексне дослідження медіарепрезентації культурної спадщини України в міжнародному інформаційному просторі дозволило провести глибокий теоретичний, емпіричний та прикладний аналіз механізмів побудови позитивного образу держави в умовах безпрецедентної екзистенційної кризи. Інтеграція підходів із міжнародних відносин, медіааналітики та інформаційних технологій сприяла формуванню цілісного бачення проблематики й розробці інноваційних шляхів її вирішення. Узагальнюючи результати, можна виокремити наступні висновки.

У теоретико-методологічному вимірі доведено, що в умовах глобалізованого інформаційного суспільства культурна спадщина перестала обмежуватися виключно музейно-консерваційними підходами. Відповідно до концепції медіатизації, вона стала автономним, значущим чинником геополітичного впливу та фундаментальним елементом «м'якої сили» держави. Встановлено, що в умовах гібридних збройних конфліктів репрезентація культури у світових медіа виступає каталізатором формування «ідентичності спротиву». Цілеспрямоване руйнування пам'яток, архівів і музеїв агресором слугує продуманою стратегією когнітивної війни, спрямованою на підрив онтологічної безпеки нації. У зв'язку з цим ефективні стратегічні комунікації, які артикулюють цінність української культури в глобальному медіапросторі, трансформуються з інструменту культурного обміну в ключовий засіб забезпечення національної інформаційної безпеки й міжнародної легітимації.

Емпіричний аналіз матеріалів провідних світових медіа за 2022–2026 роки з використанням контент-аналізу та критичного дискурс-аналізу виявив суттєву регіональну фрагментацію глобального інформаційного середовища. Встановлено, що медіадискурс США та країн ЄС демонструє високий рівень солідарності: у цьому регіоні захист української культурної спадщини

успішно фреймується як спільна екзистенційна оборона фундаментальних євроатлантичних цивілізаційних цінностей і демократії від авторитаризму. Натомість інформаційні поля країн Глобального Півдня (Латинська Америка, Азія, Африка) тривалий час знаходилися під впливом російських антизахідних маніпуляцій і власних постколоніальних прагматичних установок. Дослідження підтвердило, що універсальні західні наративи в цьому макрореґіоні виявляються неефективними, тоді як найбільш дієвим інструментом української публічної дипломатії є застосування деколоніальної перспективи — презентація наративу про визвольну боротьбу колишньої колонії проти російського імперіалізму.

Простежено чітку еволюційну динаміку в конструкції медіанаративів протягом досліджуваного періоду. У 2022 році, під час початкового кризового шоку, у світових медіа домінував фрейм віктимізації: руйнування пам'яток висвітлювалося майже виключно в термінах «культурного геноциду» та закликів до зовнішньої допомоги. До 2026 року відбувся системний концептуальний зсув: щоб уникнути «медійного виснаження» міжнародної аудиторії, стратегічні комунікації переорієнтувалися на репрезентацію культурної стійкості. Сучасний медіаобраз української культури базується на наративах про проактивність, технологічність та цифрове відродження. Культура постає не як поранена жертва, а як потужний агент опору, інтегрований у глобальні процеси.

На підставі виявлених тенденцій запропоновано практичну стратегію «Поза межами вишиванки», що концептуалізує відмову від традиційної (переважно етнографічної) самоекзотизації держави. Обґрунтовано, що формування сучасного іміджу України потребує активного просування актуальних культурних патернів: сучасного цифрового й контемпорарі мистецтва, гастрономічної дипломатії високого рівня та концепції «Україна як цифрова держава». Для системної реалізації цих сенсів запропоновано створити «Адаптивну матрицю стратегічних культурних наративів» — багаторівневий комунікаційний інструмент, який забезпечуватиме

таргетовану трансляцію українських меседжів відповідно до специфіки цільових іноземних аудиторій.

Обґрунтовано конкретні рекомендації з оптимізації діяльності інституцій публічної дипломатії (зокрема Міністерства закордонних справ та Українського інституту). З метою посилення взаємодії з євроатлантичним середовищем рекомендовано перейти до практик інституційного твінінгу (довготривалого партнерства між музеями) та культурної копродукції. Для роботи з країнами Глобального Півдня запропоновано ініціювати програми локалізованої «Вікі-дипломатії», розвивати мережі іноземних випускників українських закладів вищої освіти та організовувати деколоніальні мистецькі резиденції.

Окремо розглянуто технологічний вимір захисту інформаційного суверенітету. Показано необхідність інтеграції сучасних цифрових інструментів у дипломатичну практику.

Підсумовуючи, можна сказати, що виконання амбітних завдань публічної дипломатії в умовах затяжної війни супроводжується об'єктивними обмеженнями (дефіцитом ресурсів, інституційною розпорошеністю). Водночас впровадження політики «Єдиного голосу», застосування конструктивної журналістики та механізмів державно-приватного партнерства має потенціал пом'якшити ці ризики. Результати цього міждисциплінарного дослідження надають вітчизняному дипломатичному корпусу, медіааналітикам і фахівцям зі стратегічних комунікацій науково обґрунтований прикладний інструментарій. Його імплементація дозволить Україні перейти від парадигми виключно оборонного інформаційного захисту до проактивного утвердження власного унікального, креативного й високотехнологічного культурного коду в поствоєнній глобальній архітектурі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Учасники проєктів Вікімедіа. Медіатизація медійна – Вікіпедія. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Медіатизація_медійна.
2. Joseph S. Nye. Soft Power: The Means To Success In World Politics. PublicAffairs, 2005. 208 p.
3. Культурна дипломатія України як складова національної безпеки. Науковий блог. URL: <https://naub.oa.edu.ua/kulturna-dyplomatiya-ukrayiny-yak-skladova-natsionalnoyi-bezpeky/>.
4. Nicholas J. Cull. Public Diplomacy: Lessons from the Past. 2009. 61 p.
5. Stuart Hall. Representation: Cultural Representations and Signifying Practices. 1997. 400 p.
6. Robert M. Entman. Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. Journal of Communication. 1993. Vol. 43, no. 4. P. 51–58.
7. Конвенція про охорону нематеріальної культурної спадщини. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_d69#Text.
8. Мельничук О. Міжнародно-правовий статус всесвітньої культурної і природної спадщини. Наук. думка, 2008. 284 с.
9. Manuel Castells. The Power of Identity. Wiley, 2004. 537 p.
10. Simon Anholt. Competitive Identity: The New Brand Management for Nations, Cities and Regions. London : Palgrave Macmillan, 2007. 134 p.
11. Alister Miskimmon Ben O'Loughlin Laura Roselle. Strategic Narratives: Communication Power and the New World Order. New York : Routledge, 2013. 240 p.
12. Почепцов Г. Сучасні інформаційні війни. Київ : Києво-Могилянська акад., 2015. 497 с.
13. Bevan R. The Destruction of Memory: Architecture at War. London : Reaktion Books, 2006. 240 p.

14. StratCom | NATO Strategic Communications Centre of Excellence Riga, Latvia. StratCom | NATO Strategic Communications Centre of Excellence Riga, Latvia. URL: https://stratcomcoe.org/about_us/about-strategic-communications/1.
15. Klaus Krippendorff. Content Analysis: An Introduction to Its Methodology. 4th ed. SAGE Publications, Inc, 2018. 472 p.
16. Наталія Костенко Валерій Іванов. Досвід контент-аналізу. Моделі та практики. Київ : Центр вільн. преси, 2003. 200 с.
17. Teun A. van Dijk. Discourse and Power. Palgrave Macmillan, 2008. 308 p.
18. Norman Fairclough. Media Discourse. London : Edward Arnold, 1995. 214 p.
19. Robert K. Yin. Case Study Research and Applications: Design and Methods. 6th ed. SAGE Publications, 2017. 352 p.
20. Norman K. Denzin. The Research Act: A Theoretical Introduction to Sociological Methods. New York : Routledge, 2009. 379 p.
21. Damaged cultural sites in Ukraine verified by UNESCO. URL: <https://www.unesco.org/en/ukraine-war/damaged-cultural-sites>.
22. Мапа культурних втрат - Ukraine. Culture. Creativity. Ukraine. Culture. Creativity. URL: <https://uaculture.ucf.in.ua/culture-loss/>.
23. Journalism, media, and technology trends and predictions 2024. Reuters Institute for the Study of Journalism. URL: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/journalism-media-and-technology-trends-and-predictions-2024>.
24. Re:vision – Munich Security Report 2023. Münchner Sicherheitskonferenz. URL: <https://securityconference.org/en/publications/munich-security-report-2023/>.
25. Maria Mälksoo. The Postcolonial Moment in Russia's War Against Ukraine. Journal of Genocide Research. 2022. Vol. 25, no. 3-4. P. 471–481.

26. Raphael Lemkin. Axis Rule in Occupied Europe: Laws of Occupation, Analysis of Government, Proposals for Redress. Washington: Carnegie Endowment for International Peace, 1944. 674 p.
27. Ukrainian Culture Under Attack: Erasure of Ukrainian Culture in Russia's War Against Ukraine / PEN America. 2022. URL: <https://pen.org/report/ukrainian-culture-under-attack/>
28. Про Стратегію інформаційної безпеки. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0080525-21#Text>.
29. Paul S. Rockower. Recipes for gastrodiploamacy. Place Branding and Public Diplomacy. 2011. Vol. 8. P. 235–246.
30. Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0054525-21#Text>.
31. Про дипломатичну службу. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2449-19#Text>.
32. Mission. Ukrainian Institute. URL: <https://ui.org.ua/en/mission-2/>.
33. Nicholas J. Cull. Public Diplomacy: Foundations for Global Engagement in the Digital Age. John Wiley and Sons Ltd, 2019. 272 p.
34. Corneliu Bjola Marcus Holmes. Digital Diplomacy: Theory and Practice. London : Routledge, 2015. 252 p.
35. Римський Статут Міжнародного Кримінального Суду. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text.
36. Joseph S. Nye Jr. Soft Power: The Means To Success In World Politics. PublicAffairs, 2005. 208 p.
37. Susan D. Moeller. Compassion Fatigue: How the Media Sell Disease, Famine, War and Death. New York : Routledge, 1999. 400 p.
38. Про медіа. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/2849-20#Text>.

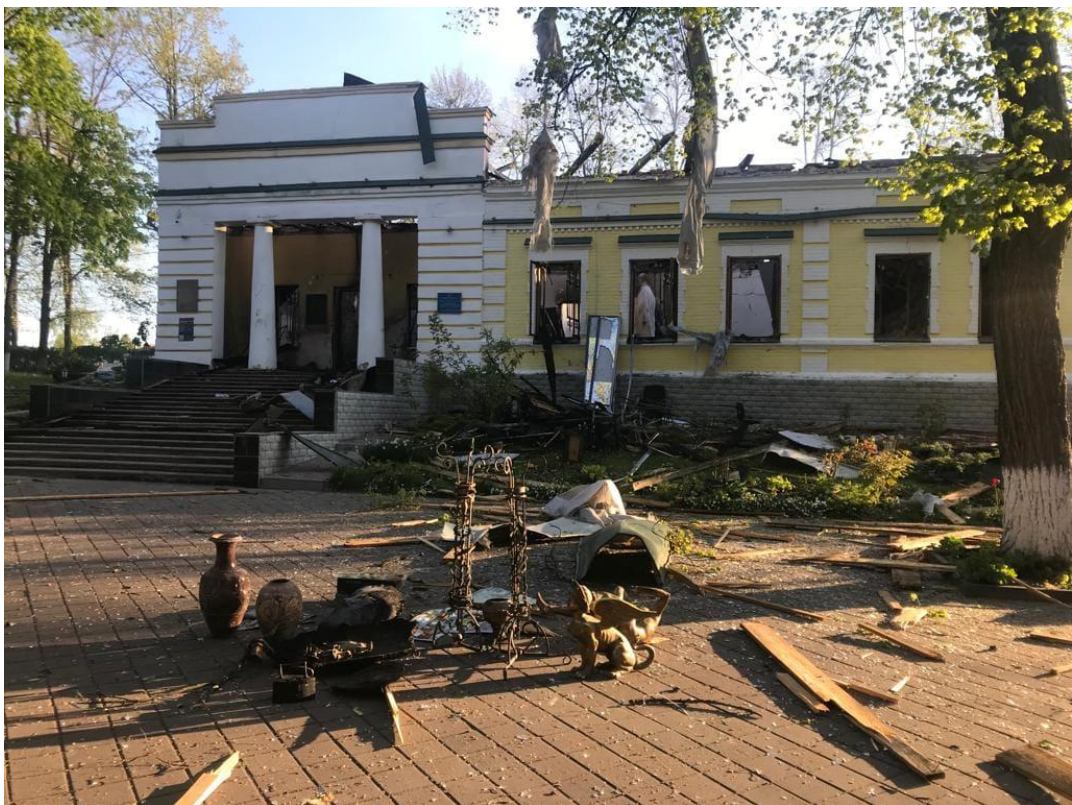
ДОДАТКИ

Додаток А

Зруйнований Спасо-Преображенський собор в Одесі

Національний музей Григорія Сковороди на Харківщині

Маріупольський драматичний театр

Історичний центр Одеси

Херсонський художній музей

Пам'ятник Дюку де Рішельє в Одесі

Пам'ятник Данте Аліґ'єрі у Києві

Додаток Г

Український борщ (культура приготування занесена до Списку нематеріальної культурної спадщини ЮНЕСКО)

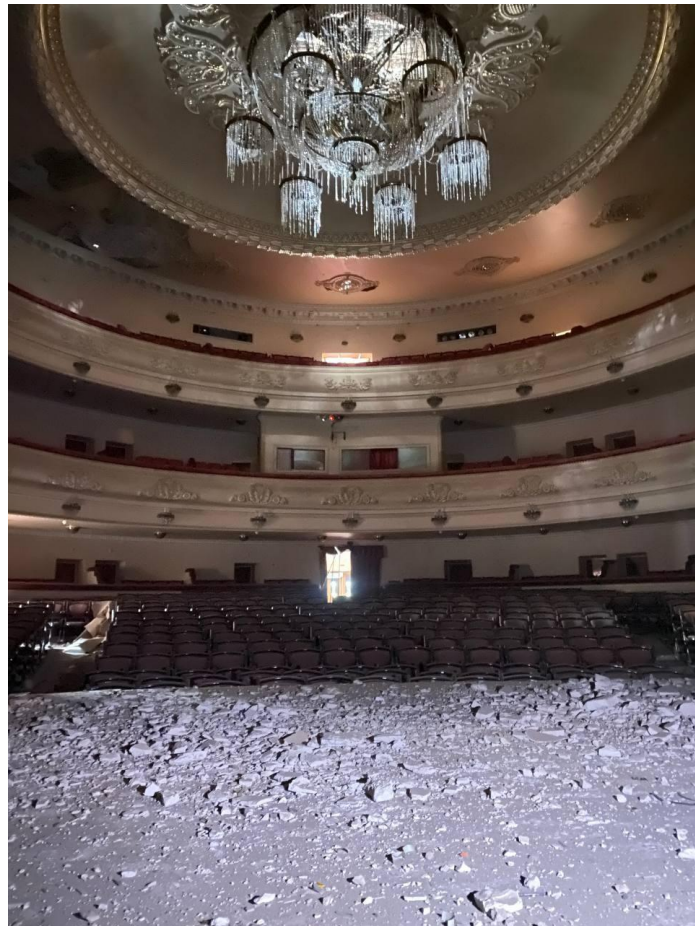
Яворівський пиріг (Львівщина)

Національний художній музей України

Розбомблений Чернігівський драматичний театр

Спалений музей Марії Примаченко

ЗГОДА здобувачки освіти Державного університету економіки і технологій
про перевірку кваліфікаційної роботи на прояви академічного плагіату
та розміщення в Репозитарії ДУЕТ

Я, **Литвинова Ірина Андріївна**, підтримую політику Державного університету економіки і технологій з академічної доброчесності і відкритого доступу. Стверджую, що кваліфікаційна бакалаврська робота **«Медіарепрезентація культурної спадщини України у міжнародному інформаційному просторі в умовах війни»** виконана самостійно та не містить академічного плагіату. Я не надавала і не одержувала недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Державного університету економіки і технологій ознайомена. Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення норм академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

Також я поінформована, що відповідно до пункту 5.8 «Положення про Репозитарій (електронну базу даних) Державного університету економіки і технологій» згадана робота буде розміщена в Електронному архіві Університету (Репозитарії ДУЕТ) та ознайомена з умовами такого розміщення.

08.06.2026

І. ЛИТВИНОВА